

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. I. De Sponsalium Natura, atque contractu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

P A R S I.

De Contractu Sponsalium, & Matrimonij.

Contractus Matrimonialis inter ceteros, qui à Laicis ineuntur, universalitate, antiquitate, & dignitate primus est: *universalitate* quidem; quia plerique Laici in Statu Conjugali vivunt, vel ad eum tendunt: *antiquitate*; quia originem suam debet ipsi nascentis mundi primordio, quippe qui in ipso Paradyso à rerum Conditore DEO est institutus, & su-

prema ejus autoritate ad indissolubilis vinculi perpetuitatem roboratus: *dignitate* denique; quia illum naturæ lapsæ reparator Christus supra rerum naturalium ordinem elevavit, ut sanctificantis gratiæ imposte- rum esset fons, atque inter novæ Legis Sacramenta recenseretur. Unicum Titulum Pars ista claudet, sed multis alijs amplio- rem.

TITULUS I.

De Sponsalibus, & Matrimonijs.

Duplici membro Rubrica hæc constat: unum Sponsalium, alterum Matrimonij meminit. Hinc diversis etiam Sectionibus istorum Contractus examinabun-

tur: quibus addetur tertia de Sponsalium, & Matrimonij Impedimentis in genere, & quibusdam in specie.

SECTIO I.

De Sponsalibus.

Hæc via sunt ad Matrimonium: hinc merito de ijs tractatur, antequam gra-

dus fiat ad ipsum Matrimonium.

§. I.

De Sponsalium Natura, atque Contractu.

SUMMARIUM.

1. Etymologia nominis Sponsalium.
2. Acceptio diversa istius nominis.
3. An rectè detur etiam Matrimonium rato?
4. Concluditur affirmativa.
5. Rationes dubitandi solvantur.
6. 7. Quid intersit inter Sponsalia de futuro, & Sponsalia de presenti.
8. Alia Nomina, quibus Sponsalia de futuro significantur.
9. Horum definitio.
10. Cause, ob quas premiti Matrimonio solent.
11. 12. Hoc validum est, etiam ijs intermissis.
13. Contrahi possunt ab omnibus, inter quos aliquando consistere Matrimonium licitè, & validè potest.
14. Non possunt ea contrahere Infantes, furiosi, amentes.
15. Ebrj Theologicè.
16. Potest surdus tantum, aut mutus tantum, imò surdus, & mutus simul.
17. Non tamen surdus, mutus, & cæcus simul.
18. 19. Qualis requiratur deliberatio, rationis advertentia, & libertas ad contrahenda Sponsalia?
20. 21. 22. An valida sint, que ira, amore, aut alia simili passione impellente, contracta sint?
23. Quid dicendum, quando dubium est, an non iracundia, aut perturbatio alia deliberatione requisita privavit contrahentem?
24. Intellectus can. nec furiosus 26. caus. 32. q. 7.
25. 26. 27. 28. 29. Qualis scilicet Matrimonij valorem tollat?
30. 31. 32. 33. Ad quid teneatur, qui sub spe Matrimonij scilicet promissi virginem defloravit?
34. An vera sint Sponsalia, quando promittens habuit quidem animum se obligandi, sed venialiter tantum?
35. An Sponsalitia promissio semper debeat respicere personam certam, & determinatam?
36. 37. An Promissio incerta fiat certa per copulam cum una habitam ex ijs, quibus promissum est Matrimonium?
38. An casu, quo Pater promissit Titio se unam ex tribus suis filiabus ei daturum, teneatur aliquam ex ipsis tradere, si Titius unam defloravit?

39. Quid

39. Quid dicendum, quando Titius tribus puellis promittit, se illam ex ijs daturum, quæ certum ei obsequium præstiterit?
40. An ut promissio futuri Matrimonij obliget, opus sit, ut ea à promissario sit acceptata?
41. 42. 43. 44. An necesse sit, ut etiam accedat repromissio?
45. Quo casu acceptatio vim repromissionis habeat?
46. An acceptatio requiratur etiam ad inducendam obligationem ex promissione Matrimonij gratuita facta?
47. 48. An promissio Sponsalitia possit esse mere interna?
49. Qualia verba debeant esse, ut his expressus censeatur consensus Sponsalitiuus?
50. Regale aliqua ad dignoscendum, an Sponsalia revera sint iuta?
51. Diverse Sponsalium contrahendorum formule.
52. 53. An Matrimoniale, vel Sponsalium duntaxat contractum importent verba, Volo te habere in uxorem?

54. 55. 56. 57. Quid dicendum de formula, Nullam ducam præter, vel nisi te?
58. An consensisse in obligationem Sponsalitiuam censeatur Bertha, quando ad promissionem Matrimonij sibi à Titio factam, tacet?
59. 60. 61. 62. 63. 64. Quid dicendum, si taceat ad Sponsalia nomine ipsius contracta à parentibus?
65. 66. 67. 68. 69. Aut à Tutoribus & cognatis eiusdem?
70. 71. 72. An sufficiens sit Sponsalitiæ promissionis signum traditio, & receptio anuli, missio jocalium &c.
73. 74. 75. 76. An promissio Matrimonij in eundi possit esse clandestina?
77. 78. Quomodo probetur contractus Sponsalium?
79. An Matrimonium censeatur initum, quando in præsentia Parochi & testium, convocatorum ad celebrationem Sponsalium, Sponsi utuntur verbis de præfenti?

QUæritur 1. quæ sit Etymologia nominis Sponsalium, & quam diversa eius acceptio? 2. Sponsalia à Spondendo dicta sunt, ut rectè l. Sponsalia 2. ff. b. tit. monet Ulpianus; nam moris fuit Veteribus, ut uxorem ducturus, illam ab eo, sub cuius cura, & potestate erat, v. g. parentibus, tutoribus, in Matrimonium datum iti stipularetur, & nuptum daturus sponderet, i. e. spontè promitteret. Gell. l. 4. Noct. Attic. c. 4. Hinc quæ spondebatur, Sponsa, cui spondebatur, Sponsus, qui spondebat, Sponsor, dies, quo spondebatur, Sponsalis, totus verò is apparatus, & contractus, Sponsalia appellabantur l. unde 3. ff. b. tit. & l. Sponsio 7. ff. de V. S.

2. Acceptio Nominis Sponsalium non una est. Nam 1. & minus propriè accipitur pro Arrha, & Muneribus, quæ à Sponso dantur Sponsæ l. mulier 5. C. b. tit. & l. quidam 1. C. si nuptia ex rescript. petant. Quem sensum etiam Sacra Litteræ expresserunt 1. Reg. 18. v. 25. ubi Saul Davidi ob paupertatem suam tergiversanti inire Matrimonium cum Michol filia Saulis, eum quasi incitans, renuntiare iussit: Non habet Rex sponsalia necesse i. e. munera, & opes Sponsi. 2. Pro Matrimonio rato, & nondum consummato; nam & in huius contractu quædam sit promissio mutæ traditionis corporum, saltem tacite: imò matrimonium per sponsonem, seu stipulationem, sive interrogationem, & responsonem contrahitur c. si inter 31. b. tit. Zæf. hic n. 2. Et in hoc sensu Matth. 1. dicitur: Cum esset desponsata MARIA Mater JESU Joseph; nam tum jam inierant Matrimonium, quippe cum paulò post subjungat Evangelista: Joseph sili David, noli timere accipere MARIAM conjugem tuam; Coniux R. P. Schmalzgrueber,

enim dicebatur mulier ante consummationem, post eam autem Uxor. 3. Et magis propriè pro futuri Matrimonij promissione: & ut sic sunt præambulum quoddam Matrimonij, & dicuntur cum addito Sponsalia de futuro ad distinctionem Matrimonij rati, quæ appellantur Sponsalia de præfenti. Tertia hæc acceptio usitatissima est; nam in dubio, quando de Sponsalibus in Jure, vel aliàs sit mentio, sponsalia de futuro regulariter intelliguntur, Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 1.

Dubium moveri potest 1. an rectè Sponsalium nomen Matrimonio rato tribuatur? Videtur acceptio ista, & nomenclatio Sponsalium de præfenti prorsus eliminanda. 1. Quia erubescimus sine lege loqui Novell. 18. pr. atqui nullus in toto Jure textus Sponsalium de præfenti nomen dat Matrimonio, si credimus Gabr. Vasq. D. 4. de Matrim. apud Basil. Pont. de Sponsal. c. 1. n. 2. ubi hic fatetur, saltem in Jure Civili textum non suppetere, ergo &c. 2. Licet in Jure Canonico videantur insinuari Sponsalia de præfenti, communiter tamen DD. dum loquuntur de his, & nomen hoc tribuunt Matrimonio rato, semper ostendunt hunc non esse verum, legitimum, ac proprium sensum sponsalium, ut videre est apud Abb. ad Rubr. b. tit. n. 4. & 6. Fagnan. in c. ad audientiam 4. eod. n. 13. & alios passim. 3. Hoc modo Matrimonium ratum erit quædam quasi Species Sponsalium genericè acceptorum: quod videtur pugnare cum Rubrica præsentis Tituli, quæ Sponsalia à Matrimonio contradistinguit. 4. Si in sensu Canonico Matrimonio rato tribui posset nomen Sponsalium Tridentinum, dum sess. 24. c. 3. de reform. Matrim. Justitiæ publicæ honestatis impedimentum ubi Sponsalia

salia quacunq[ue] ratione valida non erunt, prorsus tollit; ubi autem valida fuerint, vult, ut primum gradum non excedat, merito intelligi posset de Matrimonio rato; utitur enim termino generali Sponsalia, atqui ea verba S. Synodi nullo modo extendi possunt ad Matrimonium, ut declaravit S. Pius V. *Const. ad Romanum edita 1568*, ergo signum est, Pontificem cum Concilio Trid. supposituisse, per Sponsalia etiam in Jure Canonico non folere intelligi Matrimonium.

4 Sed his non obstantibus, retinenda omnino est nomenclatio Sponsalium de presenti. Ita Interprete Juris Pontificij facile omnes, & Civilistæ passim, non Orthodoxi tantum, sed etiam A catholici, ex quibus acceptionem istam expressè defendunt Wesenbec, *ad ff. de sponsal. n. 3.* Schneidevv. *ad Inst. de nupt. p. 1. n. 4.* Rittershus. *ad Novell. p. 7. c. 17. n. 7.* Tabor. *Theaur. Locor. commun. Jurispr. V. Sponsalia axiom. 1.* Colleg. Argent. *in ff. de Sponsal. num. 5.* multum contra strepitantibus Treutler. *vol. 2. L. 6. de nupt. thes. 1. lit. D. Harppr. de nupt. n. 5.* Hothoman. *D. de Sponsal. c. 7. princ.* Nam 1. pro hac nomenclatione stat clarus textus Juris Canonici *c. tertio 13. de presump.* ubi dicitur *Sponsa*, in quam Juvenis de presenti consentit; & infra dicitur eandem sibi desponsasse, ac tandem in fine *cap. contractui* sic inito adaptatur vox *Sponsalia*, licet ista ob certum impedimentum dicantur fuisse nulla, & separanda. Concordant textus alij *can. qui desponsatam 12. caus. 27. q. 2. c. accepisti 2. Et c. fin. de Sponsal. duor. c. sicut 22. & c. si inter 31. b. tit.* ubi Conjuges vocantur *Sponse*, aut *desponsate*; & *conf. in ipso Matrimonio*, seu consensu conjugali dantur *Sponsalia*, seu *Desponsatio de presenti*. 2. Hunc loquendi modum etiam non horret Jus Civile; nam ut testatur Pont. *de Sponsal. c. 1. n. 2.* frequentissimum etiam in Jure Civili est, ut *Sponsa*, & *Sponsus* dicantur tam de presenti, quam de futuro. Exemplum præbet *l. quidam 1. C. si nupt. ex rescript. pet.* ubi idem Contractus & *Nuptiarum*, & *Sponsalium* nomine decoratur. 3. Favent SS. Litteræ; nam ut testis est S. Gregorius *can. desponsatam cit. Divinæ Legis est mos Sponsas appellare Conjuges &c.* 4. Accedit communis, & jam inveteratus mos loquendi tam apud Juris Canonici, quam Civilis Interpretes, qui in quæstionibus de nomine, qualis est præsens, vel maxime attendi debet, cum in materia propria loquentibus semper sit adhærendum. 5. Suffragatur ratio; nam etiam in Sponsalibus de presenti, ut *n. 2. innui*, fit quædam sponsio, & promissio, non quidem futuri conjugalis consensûs, qui jam tunc præsens est, sed in ordine ad effectus v. g. ad cohabitationem mutuam, ad fidem thori servandam, ad consummationem Matrimonij, ad quam

de presenti Matrimonium contrahens alteri parti, si petat, præstandam sese obligat.

5. Ad Argumenta in contrarium allata facilis est responsio. *Ad 1.* esto, in Jure Civili nullus reperiatur textus, qui Matrimonium ratum expressè compelleret Nomine Sponsalium de presenti, hæc tamen compellatio, ut *n. præc.* ostendi, eodem Jure fatis innuitur; & si istud quoque non fieret, versamur in materia Canonica, in qua modum loquendi, quo utuntur Juris Sacri interpretes, sequi deberent etiam ceteri, cum cuilibet in sua arte credendum sit. *Ad 2.* licet Sponsalium nomen Sponsalibus de futuro conveniat in sensu maxime proprio, sensus tamen adhuc genuinus, & legalis est, quando id nomen applicatur Matrimonio rato, cum hæc acceptio apud Interpretes Juris Canonici sit usitatissima. *Ad 3.* in Rubrica præsentis Tituli Sponsalium nomen sumitur in sensu rigidissimo, & in hoc sensu Sponsalia contradistinguuntur à Matrimonio. *Ad 4.* merito S. Pius V. *in Const. cit.* decidit in allegato Trid. loco Sponsalium nomine non venire Matrimonium ratum; quia Jura semper in dubio censentur uti vocibus in sensu obvio, & usitatissimo, qui in casu præsentis est, cum vox *Sponsalium* sumitur pro Sponsalibus de futuro.

Dub. 2. quid intersit inter Sponsalia de futuro, & sponsalia de presenti? *Primum*, & principale discrimen in eo situm est, quod Sponsalia de futuro multis modis dissolvi possint, de quibus *infra à n. 151.* contra Sponsalia de presenti non nisi duobus, Professione Religiosa, & Dispensatione Pontificia. Ex quo sequitur discrimen.

2. Quod in dubio, quando id habito Examine, vinci non potest; potius contra Sponsalia de futuro, quam pro illis judicandum sit; tum quia Jura proniora sunt ad liberandum, quam ad obligandum *l. Ariannus 47. ff. de V. O.* tum quia Matrimonia coacta, & nolentibus imposita solent habere funestos, & difficiles exitus *c. requisivit 17 h. t.* Contra cum dubitatur de valore Sponsalium de presenti, seu Matrimonij, non pro libertate, seu pro Matrimonio standum est: idque ideo; quia fortè tale Matrimonium est validum: quo casu si staretur pro libertate, sententia pro ista stans plurima post se incommoda traheret; nam, 1. daretur potestas contrahendi alias nuptias, quæ revera forent adulterinæ ob ligamen primarum nuptiarum non dissolutum. 2. sic contrahentes in usu hujusmodi Matrimoniorum paterentur perpetuas perplexitates, & scrupulos, quibus conscientia illorum angeretur. 3. maxima afferret incommoda educatio proles, si qua ex priori sic dissoluto Matrimonio foret suscepta Engl
hic

hic §. 2. n. 11. Wiest. *ibid.* n. 37. Magnif. P. Schmier de Sponsal. p. 1. c. 3. n. 86.

3. Sponsalia de futuro contrahentes simpliciter vocantur *Sponsi*; contrahentes Sponsalia de presenti secundum communem, & frequentiore usum *Conjuges*. Secundum communem, & frequentiore usum, inquam; nam aliquando nomen Uxoris, mariti, vel conjugum Sponsos quoque, aut Sponsas, aut vice versa comprehendit: quod maxime contingit, si materia sit favorabilis; contra, si odiosa juxta Reg. odia 15, in 6. tunc enim voces istæ accipi debent in sensu stricto, & acceptione communi. Excipitur, nisi aliud ratio Legis, & mens Legislatoris, aut disponentium intendat Sic etenim licet in favorem Matrimonij introductum sit, quod conjux conjugi irrevocabiliter nihil donare possit per l. moribus 1. & l. seq. ff. de Donat. int. vir. & uxor. Id tamen in Sponsis non obtinet l. cum hic status 32. §. si quis Sponsam 27. ff. eod. Similiter quamvis uxor sortitur domicilium, honores, & dignitatem viri, hoc tamen ad Sponsam de futuro porrigi nequit l. ea que 32. ff. ad municipal. Contra in materia etiam odiosa ex mente Legis hujus dispositio ab uxore, & marito transfertur nonnunquam ad Sponsos; sic enim poena infamiae, quæ notantur illi, qui simul duas uxores habent, extenditur ad habentes duas sponfas l. Prætoris 1. ff. de his, qui notant, infam. Item poenæ Parricidij extenduntur ad illos, qui Sponsam, vel parentes Sponsæ suæ occidunt, est Lex Pompeja solum loquatur de uxore, aut marito, socero, aut genero l. sed sciendum 3. & l. seq. ff. ad Leg. Pompejam de parricid.

Dub. 3. quibus alijs nominibus Sponsalia de futuro in Jure, & à Ictis compelluntur? R. præter nomen Sponsalium plura alia Promissio Matrimonij sortitur nomina; nam 1. vocatur *Fides Pactionis*, Ita Augustinus relatus c. de duobus 1. de Spons. duor. ubi Matrimonium etiam vocatur *Fides consensus*. 2. *Spes Matrimonij*, seu *Nuptiarum*. Ita Ulpianus l. si puella 6. ff. b. tit. 3. *Præambulum*, seu *prævia dispositio Matrimonij*. Ita Ant. Cucch. Inst. Can. l. 3. tit. 11. de Sponsal. Pirh. hic n. 1. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. p. 1. §. 1. n. 4. Hinc Petr. Gudelin. l. 3. de Jur. noviss. c. 7. §. præter venditionem in fin. aptè ait, in Sponsalibus quali concipi societatem conjugalem, quæ deinde quasi paritur & ad perfectionem deducitur in Matrimonio. 4. *Sacramentalia Matrimonij*. Ita S. Thom. in 4. dist. 27. q. 2. art. 1. ad 6. quod intelligendum est, non quasi Sponsalia haberent sanctitatem aliquam, sicut habent Exorcismi ante Baptismum, & alia Sacramentalia; sed quia sunt dispositio prævia ad Sacramentum Matrimonij, Petr. de Ledesm. de Matrim. q. 43. art. 1. fol. 96. §. ultimo supponendum,

Sanch. l. 1. de Matr. D. 1. num. 8. Wex l. cit.

Quæritur 2. quid sint Sponsalia? R. 2. Sponsalia strictè accepta, seu de futuro secundum Florentinum l. Sponsalia 1. ff. b. tit. sunt mentio, & repromissio futurarum nuptiarum: quam Jcti definitionem secutus Nicolaus I. Sponsalia dicit esse futurarum nuptiarum promissa fœdera, prout habetur can. nostrates 3. caus. 30. q. 5. Communiter definiuntur, quod sint mutua, & reciproca promissio futuri matrimonij. Ita Valent D. 10. general. q. 2. p. 1. Tolet. l. 7. summ. c. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 1. Pal. tr. 23. D. 1. p. 1. n. 5. Pirh. hic n. 2. König n. 5. Wiest n. 10. Explicatiorem ista assert P. Jacob. Wex p. 1. cit. §. 2. n. 3. ubi Sponsalia definit, quod sint Promissio, acceptata, voluntaria, seria, deliberata, & libera, mutua, signoque sensibili expressa futuri Matrimonij inter personas determinatas, ac Jure habiles: ubi indicantur requisita, ut obligatio Sponsalitia inducatur per promissionem futuri Matrimonij; nam 1. debet esse celebrata inter personas habiles. 2. facta deliberatè, ac liberè. 3. vera sine fictione. 4. determinata, seu respiciens personam certam. 5. mutua, seu reciproca. 6. expressa voce, vel alio signo externo. 7. denique à Promissario, seu eo, cui promissio istiusmodi fit, acceptata: quæ singula hic examinabimus.

Dub. 1. ob quas causas Sponsalia nuptijs præmitti soleant? R. quinque maxime afferri solent. Prima, & apud Veteres præcipua fuit, quod cum femina non sui juris, sed in potestate essent parentum, fratrumve, & istorum consensus necessarius esset l. in Sponsalibus 7. & l. in potestate 10. ff. b. tit. dandum his fuerit spatium, quo liberis, aut alijs suæ potestati subiectis optimo, quo possent, modo providerent.

2. Ut Sponsus Sponsæ, & hæc vicissim Sponsi interea experiretur mores, atque ingenium; cum enim contractus Matrimonij inducat perpetuitatem, & indissolubilitatem vinculi, maxima circumspectione, & maturitate est procedendum, ne dispares moribus jungantur, & sic infelices sint Matrimoniorum exitus.

3. Ut Sponsi parent ea, quæ subeundis conjugij oneribus, profectò gravissimis, necessaria sunt, nam idcirco etiam Divino Jure Sponsis indulta est à bello immunitas. Deut. 20. v. 7. & Machab. 1. c. 3. v. 56. quam annuam fuisse perhibet Josephus Antiq. Jud. l. 4. c. 6.

4. Ut ipsa Nuptiarum dilatione, quæ ducenda est, carior sit impolterum, magisque deligatur; ea enim de causa, ut can. institutum 39. caus. 27. q. 2. dicitur, institutum est, ut jampactæ sponse non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspicavit sponsum dilatum.

5. Ut interea Nuptiæ futuræ à Parochis publicè denuntiari Ecclesiæ possint, & siquod fortè obstat videatur, impedimentum opponi, probarique *c. fin. pr. de clandest. despons. & Trid. sess. 24. c. 1. §. cui malo de reform. matr.*

11 Dub. 2. an Matrimonium contrahi valeat sine prævijs Sponsalibus? Negat Harpprecht *ad Inst. de nupt. n. 2.* ubi ait, quod *nec fingi possit, ut contrahatur Matrimonium, si prius de eo contrahendo conventum non sit.* Verùm hæc ejus sententia nec à Jure, nec à ratione adminiculum habet. Hinc dicendum absque prævijs Sponsalibus Matrimonium validè posse contrahi. Ita cum communi DD. aliorum Tanner. *tom. 4. D. 8. q. 1. n. 2.* Gobat. *Exper. tr. 10. n. 8.* Pirh. *bic n. 6.* Schamb. *ibid. n. 7.* König *n. 6. §. ea tamen*, Wiest. *n. 9.* Magnif. P. Schmier *de Sponsal. p. 1. c. 1. n. 24.* & supponitur aperte *c. ex parte 9. c. sicut ex literis 22. c. si inter 31. b. tit. & l. questum 9. ff. cod. Ratio est; quia, ut infra Tit. 3. ostenditur, prævia pactio sponsalitia, & ipsa etiam denuntiatio solennitas non pertinent ad Matrimonij valorem, & substantiam.*

12 *Ex quo sequitur*, Adversarium vehementer decipi, dum existimat, casum fingi non posse, quo ad contractum Nuptiarum perveniat, nulla Sponsalitia conventionem prævia; nam omnes fatentur, validum esse Matrimonium, in articulo mortis, præsentem Parocho, & testibus celebratum cum concubina ad legitimandam prolem. Extra mortis articulum illicitè quidem contrahitur, non tamen ob Sponsalia, sed ob Denuntiationes omisissas. Et hinc casu, quo absque prævia pactio, & obligatione Sponsalitia, propositum Matrimonij ineundi, quod duo habent, ter publicè Ecclesiæ denuntiaretur, his denuntiationibus factis, Matrimonium & validè, & licitè dein contrahi posset, cum talis Contractus nullo Jure sit reprobatus; non *c. institutum cit.* quia ibi dicuntur solum Sponsa pacta non statim tradi, non tamen prohibetur eas sine pactio & obligatione, solo animi proposito destinatas, & denuntiatas ex intervallo duci: non *Trid. sess. 24. c. 1. cit.* quia hoc solum præcipit Matrimonia contrahenda denuntiari, non tamen jubet Sponsalitiã pactioem præmitti.

13 Quæritur 3. quinam contrahere possint Sponsalia? *Res. generatim loquendo* ab illis solum contrahi Sponsalia possunt, inter quos aliquando Matrimonium consistere licitè, & validè potest. Ita communis apud Tann. *tom. 4. D. 8. dub. 2. n. 16.* Pirh. *bic n. 9.* Schamb. *n. 10.* Ratio est; quia Sponsalia sunt promissio futuri Matrimonij, ergo, ut valeant, debent esse promissio liciti, & validi Matrimonij; quia promissio rei illicitæ, etiam Juramento firmata, non valet,

Dixi, aliquando consistere; non enim respiciendum est tempus; quo contrahuntur Sponsalia, sed tempus, quo impleri debet eorum obligatio. Hinc, etsi impuberes tempore impubertatis contrahere Matrimonium nequeant, possunt tamen, si discretionem sufficientem habeant, contrahere Sponsalia: Item licet ille, qui Castitatem ad unum, vel duos annos vovit, durante Voti vinculo, inire Matrimonium sine peccato nequeat, eo tamen tempore validè, & licitè promittit Matrimonium ineundum tunc, cum Voti Religio non amplius obligat. Vallens *bic §. 2. n. 1.* König *n. 16.* Magnif. P. Schmier. *de Sponsal. p. 1. c. 2. n. 26.*

Dub. 1. quinam in specie Sponsalia, vel Matrimonium contrahere nequeant? *Res. 1. Infantes & qui nondum usum rationis ad hoc requisitum habent.*

2. *Amentes & furiosi* ob eandem rationem, & ob defectum, qui inde sequitur, pleni, & deliberati consensus, prout constat ex *c. dilectus 24. b. tit.* Sanch. *l. 1. de Matr. D. 8. n. 15.* Excipitur, nisi dilucida intervalla habeant; nam eo tempore, quo illa habent, contrahere saltem validè Sponsalia, & Matrimonium possunt, neque si postea furor denuo superveniat, Sponsalia, & Matrimonium ab eo contractum invalidum redditur, S. Thom. *in 4. diff. 37. q. un. art. 4.* Covar. *4. Decret. p. 2. c. 2. n. 5.* Sanch. *D. 8. cit. n. 16.* & alij Passim. Ratio est; quia libertas, & discretio requiritur pro contractu Sponsalium, & Matrimonij tantum, non verò post contractum jam initum. Addidi, *saltem validè*; nam regulariter furiosus, & amens, etsi dilucida intervalla aliquando habeat, illicitè tamen etiam eo tempore Sponsalia, & Matrimonium contrahit; quia si perpetuo furore laboret, ineptus est ad prolem educandam, nisi id muneris alij committere possit Sanch. *n. 18.* Pirh. *bic n. 10.* Schamb. *n. 11.* Si dubitetur, an actus sit gestus à furioso furoris tempore, an tempore lucidi intervalli, in tali dubio actus præsumitur gestus tempore furoris; quia hic præsumitur durare omni tempore. Molin. *tr. 2. de f. & f. D. 136. n. 3.* Sanch. *in c. dilectus cit. n. 5.* Pirh. *l. cit. Excipitur*, nisi ex actus qualitate præsumendum sit esse gestum tempore sanæ mentis Menoch. *l. 6. pres. 45. n. 68. cum cit.*

3. *Ebrii* intellige, Theologicè, seu cum exilio mentis, & rationis; nam hi, si tempore ebrietatis Sponsalia, vel Matrimonium contrahant, nihil agunt, cum libero consensu, & deliberatione & ipsi careant. An hoc etiam procedat de eo, qui ante ebrietatem voluntatem habuit contrahendi Sponsalia, vel Matrimonium, dubitari posset; posset enim aliquis existimare esse valida. 1. quia Baptismus eo tempore coi-

laus

jatus valet, si antea petitus fuit. 2. quia tali casu non deficit deliberatio requisita ad peccatum mortale: homicidium enim tunc commissum, si tempore, quo sui compos erat, fuit pravissimum, culpa lethalis est. *Sed dicendum*, non sufficere eam voluntatem. *Ad 1.* negatur paritas: ad Baptismum enim sufficit intentio habitualis in suscipiente; non autem in Matrimonio, ubi suscipientes sunt Ministri ejus Sacramenti, cujus actus debet esse humanus. *Ad 2.* homicidium illud fuit voluntarium in causa cui cum adferretur effectus, mirum non est, quare occisio tunc peccaminosa sit. Aliter res sese habet in Sponsalibus, & Matrimonio; nam voluntas illa contrahendi Sponsalia, vel Matrimonium non est causa Contractus Matrimonialis, vel Sponsalitij, esto, verba hunc significantia pronuntiantur in ebrietate, cum humano modo pronuntiarum debeant, & cum actuali advertentia ad id, quod agitur.

16 Dub. 2. utrum, qui sensibus destituti sunt, Sponsalia possint contrahere? *Certum est* quod Sponsalia possint contrahere, qui surdus tantum est, vel mutus tantum, imò etiam si surdus, & mutus simul, prout sumitur ex c. cum apud 23. h. tit. *Ratio est*; quia tales saepe sunt ita perspicacis, & acuti ingenij, ut multa explicati difficilissima facile signis manifestent, aliaque ipsis significata intelligant, ut experientia testis est, igitur signis edoceri etiam poterunt, quid sit Matrimonium, & mutu, vel alio signo ipsi significare suum consentum.

17 *Diffinitas est*, si quis simul sit mutus, surdus, & cæcus, an contrahere Sponsalia, vel Matrimonium possit? *Negant* Ancharan in c. cum apud cit. n. 5. Sanch. l. 1. de Matr. D. 8. n. 19. König hic n. 13. Magnif. P. Schmier. p. 1. de Sponsal. c. 2. n. 13. § 14. *Rationem dant*; quia non apparet, quomodo hic intrui possit, quid sit Matrimonium; non enim potest intrui signis, cum cæcus sit, non etiam verbis, cum surdus sit. Et extendunt hoc etiam ad mutum, surdum, & cæcum ex accidenti post Nativitatem; tametsi enim talis noverit, quid sit Matrimonium, & cum qua persona illud velit contrahere, attamen voluntatem suam intelligibiliter declarare, & vicissim alterius mentem intelligere non poterit. Ego judico, his argumentis rectè probari, moraliter loquendo, & ordinariè hujusmodi hominem Sponsalium, & Matrimonij contrahendi incapacem esse, quidquid sit, an fieri id possit physicè, de quo dubitare videtur Tann. tom. 4. D. 8. dub. 2. n. 32.

18 *Quæritur* 4. qualis requiratur deliberatio, rationis advertentia, & voluntatis libertas, ut Sponsalia valeant? *R.* ea requiruntur, & sufficit, quæ requiruntur, & sufficit ad mortaliter peccandum. Ita Navar. Man. c.

18. n. 7. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 267. n. 7. Gutier. de Matr. c. 7. n. 6. Sanch. l. 1. de Matr. D. 8. n. 5. Pirh. hic n. 4. Wiest. n. 11. & communiter ceteri. *Ratio est*, quia Sponsalia sunt actus humanus, ergo sine libertate, & deliberatione non consistunt, & quidem plenâ, sicut peccatum mortale, sub quo obligant, plenam deliberationem exigunt. *Conf.* nam ea deliberatio ad Sponsalia merito exigitur, quæ exigitur ad quamcunque aliam promissionem homini factam, atqui ad hanc ex communi DD. requiritur deliberatio plena, præsertim si illa sub mortali peccato obliget, ergo &c.

Ex quo sequitur 1. invalida esse Sponsalia contracta ante septennium, saltem si ætatem istam non antevertat usus rationis c. litteras 4. c. accessit 5. & c. ad dissolvendum 13. de despons. impub. quia ante illam ætatem, regulariter saltem, non adest libertas ad mortaliter peccandum requisita. Idem dicendum de contractis in somno, ebrietate, amentia, furore juxta dicta n. 14. § 15. 2. Invalida sunt extorta per vim absolutam; quia voluntaria, & libera, ac proinde actus humanus non sunt. *Dixi per vim absolutam*; nam extorta per vim conditionalem, seu metum, etsi is gravis sit, & injustè incusus, probabilius tamen valent, licet rescindi possint, ut infra dicitur, & constat etiam ex eo, quia metus etiam gravis advertentiam rationis, & libertatem, ad mortaliter peccandum requisitam, non tollit. 3. Contracta errore circa substantiam personæ, aut etiam circa qualitatem, si hæc redundet in istius individuum, seu substantiam, ut iterum plenius ostendetur infra, & patet ex eo, quia hujusmodi error tollit consentum liberum, ad substantiam, & valorem Sponsalium requisitum l. si per errorem 15. ff. de Jurisdic. om. Judic. & l. non idcirco 9. C. de Jur. & fact. ignor.

Dub. 1. an valida sint Sponsalia, quæ irâ, amore, aut alia simili passione impellente, sunt contracta? *Negativæ* patrocinantur Gloss. in can. si quis iratus 5. V. si quis caus. 2. q. 3. & in l. divortium 3. pr. ff. de divort. Bartol. ad Reg. quidquid 48. ff. de R. J. Decius ibid. n. 1. Jalon, ad l. si filiam n. 5. de inoffic. testam. Felin. in c. Mattheus n. 2. notab. 2. de Simon. Tiraquell. de pæn. temper. caus. 1. n. 24. & de privil. caus. pia privil. 18. & alij apud Sanch. l. 1. de Matr. D. 8. n. 4. Fundantur 1. can. si quis iratus cit. ubi Fabianus Papa vult convitium non habendum pro accusatione, si ab irato dictum, & crimen alicui temere objectum sit, sed expectandum, an id, quod iratus dixit, se per scripturam probaturum esse fateatur, ut si fortasse respiciens, quæ præ iracundia dixit, iterare, aut scribere noluerit, non ut reus criminis teneatur. 2. can. divortium 21. de pæn. dist. 1. etique consona l. divortium 3. ff. de divort. ubi habetur, quod uxor, per calorem misso repudio, si

brevi reversa sit, nec divortisse videatur. 3. Reg. quidquid cit. ubi Paulus Jctus, Quidquid, inquit, in calore iracundie vel fit, vel dicitur, non prius ratum est, quam si perseverantia apparuit iudicium animi fuisse. 4. Ratione; quia ira incitatus furioso magis, quam ratione utenti est similis juxta illud Flacci: Ira furor brevis est; & secundum effatum Euripidis: Nemo cum ira quidquam recte deliberat.

21 Sed dicendum, regulariter valida esse Sponsalia, quæ ira, vel alia simili passione impellente, contracta sunt. Ita Navar. Man. c. 18. n. 7. Sanchez. l. cit. n. 5. Conninck. D. 21. dub. 2. n. 18. concl. 6. Molin. tr. 2. de Just. D. 267. n. 1. Gutier. de matr. c. 7. à n. 5. Pal. tr. 28. D. 1. p. 2. n. 4. Perez de Matr. D. 1. f. 3. n. 8. König hic n. 32. § 33. Wiestner n. 14. cum communi DD. Ratio est; quia tales animi affectiones communiter hominem non ita perturbant, neque adeo rationis usum, & voluntatis libertatem tollunt, ut non peccatum mortale possit committere. atqui juxta dicta n. 18. ad Sponsalia validè contrahenda ea libertas sufficit, quæ sufficit ad peccandum mortaliter, ergo &c. Conf. hæc libertas, & deliberatio sufficit, ut validum sit Votum, & Juramentum, ex communi doctrina, ergo etiam sufficit, ut validè contrahantur Sponsalia.

22 Neque obstant Argumenta adversa sententia. Ad 1. ibi jubetur expectari tempus, ut habeatur perseverantia, quæ efficacissimum medium, & indicium est, an convitium dictum sit serid, an joco, deliberatè, an indeliberatè. Ad 2. ibi aliud non statuitur, quam ratum habendum non esse divortium mulieris à marito recedentis, si perseverantia desit, quod ista deficiente, ob specialem Matrimonij favorem censeatur recessisse potius animo contestandi animi commotionem, & iram, quam verè, & serid divertendi. Ad 3. textus ille, & alij similes explicari possunt de calore iracundie, quæ rationis advertentiam adimit, & ad mortaliter peccandum non sufficit. Quodsi contendas, hunc textum ob generalitatem verborum intelligendum de calore iracundie, etiam non evertente usum rationis, non multum contendam tecum, sed dicam dispositionem illius Legis non admodum attendendam, cum sit in materia Matrimoniali, quæ Spiritualis est, & Ecclesiasticæ potestati subiecta. Ad 4. etsi furioso similis aliquo modo fit iratus, non tamen omnino; quia plerumque adhuc usum rationis habet, quamvis ita corruptum, ut nihil prudenter deliberet: quod tamen libertati, ad mortaliter peccandum requisitæ, non officit; igitur nec officiet libertati Sponsalium.

23 Dub. 2. quid dicendum, quando est dubium, num iracundia, aut perturbatio deliberatione requisita privavit Sponsalia

contrahentem? Videtur standum pro libertate contra Sponsalia, ex doctrina n. 6. tradita. ubi dixi, in dubio, quando id, habito examine, vinci non potest, judicandum contra Sponsalia. Conf. nam ipse iracundie calor præsumptionem facit, quod inconsultè gesta sint, quæ in eo calore gesta sunt.

Sed meliùs Abb. in c. dudum 20. num. 8. de convers. conjug. Alex. de Nevo in c. sicut ex litteris 22. n. 18. de furejur. Felin. ibid. n. 3. Sanch. l. 1. de Matr. D. 8. n. 10. ajunt eo casu judicandum pro valore actus; quia rarè contingit, ut in tantum iracundia exardescat, ut rationis usum impediatur, sicut rarissimè ex vehementi iracundia occidens alterum excusatur à mortali. Conf. nam qualitas, quæ naturaliter homini inest, semper adesse præsumitur, ut ex Alciato probat Menoch. l. 1. de præsumpt. q. 24. n. 3.

Ad Rationem dubitandi pro libertate contra Sponsalia in dubio pronuntiandum est, quando libertas est in possessione: in nostro casu Sponsalia sunt in possessione; quia certum est ea fuisse contracta, & tantum dubitatur, an contracta sint cum sufficienti rationis usu, qui tamen, ut dixi, præsumitur. Ad Conf. etsi præsumatur factum ex calore iracundie factum inconsultè, i. e. non maturo consilio, non tamen præsumitur factum sine deliberatione sufficiente ad peccatum mortale.

Dub. 3. quomodo intelligi debeat can. 24. nec furiosus 26. caus. 32. q. 7. ubi in fine habetur, furiosos, si Matrimonium contraxerint, non separandos: conf. videtur supponi, Matrimonium ab his contractum valere, cum invalide contrahentes indubitato sint separandi. Sc. verba hæc intelligenda de furiosis, qui Matrimonium inierunt, dum essent sanæ mentis; cum enim sic contracti vinculum non dissolvat furor, & amentia superveniens, hinc Fabianus Papa meritò vetuit, eos propterea separari. Fundamentum sic explicandi hunc textum præbet principij istius can. ubi disertè asseritur, neque furiosum, neque furiosam Matrimonium contrahere posse, quod, ut ibi Glossa ait, non possint consentire.

Quæritur 5. qualis fictio Sponsalium 25. valorem tollat? Potest fictio in promissione Sponsalitia contingere dupliciter, 1. Quando promittens habet quidem animum promittendi, non tamen animum eam implendi. 2. Quando etiam non habet animum promittendi, sed verba solum pronuntiat, positivè excludens animum se obligandi. Si primo modo contingat fictio, convenit inter DD. ejusmodi promissionem verè Sponsalitam, & obligatoriam esse, licet ita promittens peccet. Ratio est; quia cum de essentia promissionis sit obligare promittentem, ne infidelis existat, im-

implicat, ut quis habeat animum promittendi absque animo se obligandi. Ad didi ita promittentem peccare: quod sequitur ex ratione data; quia qui ad aliquid faciendum se obligat, sicut ad executionem, ita etiam ad habendam exequendi voluntatem obligatur. Controversia, &

²⁶ Dubium 1. est, quando fictio contingit secundo modo, & promittens verba solum pronuntiat, positive excludens animum se obligandi? Petr. de Ledesm. de Matr. q. 43. art. 1. dub. 2. Valq. D. 6. de Matr. c. 3. n. 27. Pont. l. 12. de Matr. c. 2. Gutier. c. 9. de Matr. pr. relati à Pal. tr. 28. D. 1. q. 2. n. 2. putant etiam sic promittentem obligari tum ex fidelitate, tum ex iustitia, ut promissis stet: ex fidelitate quidem; quia talis revera offert alteri fidem de Matrimonio contrahendo: ex iustitia autem; quia sub ea fide data ab altero contrahente accipit veram, & absolutam promissionem, quam nullatenus ipse præstaret, si jus iustitiæ non obtineret ad repromissionem sibi faciendam.

²⁷ Sed verius Sanch. l. 1. de Matr. D. 9. n. 5. Less. l. 2. de J. & J. c. 18. n. 5. Conink de Matr. D. 21. dub. 2. n. 7. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 10. Pal. p. 2. cit. n. 2. & ceterum. Zæf. hic n. 8. & 19. Pirh. n. 4. Schamb. n. 29. König n. 30. Wiest. hic n. 18. negant, huiusmodi promissione ficta Sponsalia, & obligationem Sponsalitiæ contrahi. cons. is, qui promissionem huiusmodi fictam puella fecit, ex vi talis promissionis non tenetur eam ducere. Ratio est; quia ad substantiam promissionis veræ spectat animus se obligandi. Sponsalia autem sunt vera promissio futuri Matrimonij, ergo &c. Conf. 1. quia Sponsalia sunt lex privata, quam sibi promittens ipse imponit. ad Legem autem necessaria est voluntas obligandi in eo, qui eam imponit ergo &c. Conf. 2. actus agentium non operantur ultra intentionem illorum. atqui in casu presenti non adest intentio se obligandi. ergo neque contrahitur obligatio. Conf. 3. qui Matrimonium contraheret animo se non obligandi ad actus conjugales ex se aptos ad generationem proles, invalidè illud contraheret c. fin. de condit. apposit. ergo etiam invalidè contrahit Sponsalia, qui illa contrahit animo promissione illa se non obligandi; nam ut prior intentio substantiæ Matrimonij, ita posterior substantiæ Sponsalium repugnat.

²⁸ Addidi ex vi promissionis; nam sic promittendo committit mendacium perniciosum, & graviter peccat contra Iustitiæ, quæ præscribit, ut in quolibet contractu utrinque obligatorio, qualis est Sponsalium, uterque verè contrahat: proinde si is, cui facta est eiusmodi promissio ficta, patiat inde damnum aliquod, quod aliter refarciri non potest, nisi contracto Matrimo-

monio, ad hoc contrahendum tenebitur, ut rectè advertunt Laym. Schamb. & alij supra citi. Imò si ita fictè promittens fictionem probare nequeat, ad ita contrahendum compelli poterit in foro externo, etiamsi parti, cui talis promissio facta est, nullum accreverit damnum; quia fictio, cum sit facti, probari debet, & donec probetur, præsumuntur verba concordare menti, & sic facta promissio vera Sponsalitia.

Ad Argumentum adversæ sententiæ ²⁹ dico, etsi fictè promittens contra veracitatem peccet, ad implendam tamen promissionem eum nec ex fidelitate, nec ex Iustitia obligari: non ex fidelitate; quia obligatio fidelitatis solum oritur ex promissione vera: non ex Iustitia; quia hæc non obligat vi promissionis, à qua animus se obligandi abest, cum sine hoc non transferatur jus aliquod in promissarium, ex quo is petere impletionem promissionis possit. Neque obstat, quòd alter deceptus verè, & absque fictione promittat; quia eam promissionem decipiens non acceptat, etsi simulet se acceptare, & si acceptaret ferio, non tamen reciprocè promittit, quod ad Sponsalium valorem requiritur, cum sit contractus ex natura sua reciprocus.

Dubit. 2. ad quid teneatur, qui sub spe Matrimonij fictè promissi Virginem defloravit? Facile convenit inter DD. ad nihil eum teneri, si fictio, seu fallax animus ob nimiam inæqualitatem conditionis, vel ex alijs circumstantijs non difficulter adverti potuit: & ratio est; quia sic deflorata fraudi videtur consensisse. Sanch. l. 1. de Matr. D. 10. n. 5. Pont. l. 12. de Sponsal. c. 2. n. 16. Pal. tr. 28. D. 1. p. 2. n. 3. cum S. Thom. 4. dist. 28. q. iii. art. 2. ad 4.

Difficultas est, ad quid teneatur deflorans casu, quo fictio facile deprehendi non potuit? Sylv. V. luxuria n. 5. Navarr. Man. c. 16. n. 18. Molin. tr. 3. de J. & J. D. 106. n. 4. Less. l. 2. de Jus. c. 10. n. 20. Sanch. l. 1. de Matr. D. 10. n. 3. Pont. l. 12. de Matr. c. 2. circa fin. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 10. Dicastill. de Sacram. tr. 10. D. 1. dub. 9. n. 155. Pal. p. 2. cit. n. 3. & omnino, Engl. hic §. 2. n. 13. König n. 31. & plerique, Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 3. n. 61. cum multis alijs eum determinatè obligant ad defloratam ducendam. Fundantur 1. textu c. si seduxerit 1. de adulter. quod sumptum est ex Exod. 22. ubi hæc verba leguntur: Si seduxerit quis Virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem: ubi textus utitur particulâ copulativâ Et. conf. deflorans non satisfacit, si dotet, vel ducat disjunctivè. 2. Iustitia commutativa non tantum petit reddi æquale, sed ut reddatur idem, quod ex Iustitiâ erat debitum,

B

ut

R. P. Schmalzgrueber, L. IV.

ut si quis equum furatus sit, non sufficit reddere pecuniam, cum aliud pro alio invito creditori reddi non possit *l. mutuum 2. §. mutui 1. ff. de reb. credit.* sed decipiens ex Justitia tenebatur habere consensum in Matrimonium, quando altera pars vicissim consensit verè, & insuper corpus suum tradidit. ergo cum possit restituere adhibendo dictum consensum, tenebitur ad id, & non satisfaciet præstando aliud. 3. In Contractu innominato *Do, ut des, facio, ut facias*, si unus contrahentium eundem implevit, etiam alter contrahens tenetur eum implere, atqui ita deflorans, dum acceptat copulam sub conditione nuptiarum oblatarum, censetur celebrasse talem Contractum, ergo &c. 4. Ita deflorans sub promissione ficta Matrimonij decepit injustè, & per dolum, sed injusta deceptio compenari debet saltem auferendo injustum dolum, quod hoc casu fiet præstando consensum verum. 5. sic deflorans in foro externo debet, ac solet cogi ad promissionem suam implendam: quod non fieret, si obligationem non contraxisset.

32 Sed etsi sententia hæc sit valde probabilis, probabilior tamen est, quæ docet, sic deflorantem non teneri ad defloratam ducendam, sed satisfacere, si constituta ipsi, vel aucta dote, defectum deflorationis suppleat. Ita *D. Anton. 3. p. tit. 7. c. 19. pr. & supplem. Gabr. 4. dist. 28. q. 1. art. 2. concl. 5. Barth. de Ledesm. de matrim. dub. 19. fol. 1296. Bonacin. de Sacram. q. 1. p. 2. n. 9. Perez D. 2. de Matr. f. 4. n. 3. Wiest. hic n. 20.* Ratio est; quia si ad eam ducendam determinatè obligaretur, obligaretur vel ex promissione, ut contendit Pontius, vel ratione damni, ut vult Sanchez *Non ex promissione*: quia hæc promissio ponitur esse ficta; ex ficta autem promissione per se non nascitur obligatio implendi promissionem, ut probatum est *n. 27.* *Non ratione damni illati*; quia hoc constituta, vel aucta dote, aut alia ratione resciri potest: unde tunc solum tenebitur eam determinate ducere, quando dotem constituere, vel damna ex defloratione secuta aliter rescirre non potest.

33 Ad Argumenta Sententiæ contrariæ responderi hoc modo potest. *Ad 1.* dispositio *c. si seduxerit cit.* hodie ex consuetudine, & usu Tribunalium disjunctivè accipienda est: quod novum non est; nam ut *l. saepe 53. ff. de V. S.* Paulus Jctus ait; *Sæpe ita comparatum est, ut conjuncta pro disjunctis accipiantur.* *Ad 2.* decipiens casu, quo deceptus consensit verè, & corpus suum tradidit, ex Justitia tenetur habere verum consensum, si consensum decepti, & traditionem ab ipso factam sub ea conditione acceptavit, conceditur; secus, negatur. *Ad 3.* negatur, quòd copula à deflorante revera sit acceptata sub conditione, sub qua

est oblata; hoc ipso enim, quòd promissio fuerit ficta, consensus defuit in conditionem. *Ad 4.* dolus injustus sufficienter jam aufertur, dum constitutione, vel auctione dotis cavetur, ne ille sit noxius. *Ad 5.* imprimis, ut *n. 28.* dictum est, ad Matrimonium ineundum in foro externo compelli etiam solet ille, qui id fictè promisit absque defloratione. Deinde ratio hujus dari facile potest; ideo enim sic promittentes Matrimonium compelluntur ad illud contrahendum, quia in foro isto præsumitur is, qui verbis aliquid promisit, etiam habuisse animum promittendi, & se obligandi.

Dub. 3. an vera sint Sponsalia, 34 quando promittens habuit quidem animum se obligandi, sed venialiter tantum? *Sor. l. 7. de Just. q. 2. art. 1. §. per hæc* cum quibusdam alijs videtur inclinare in negativam; quia in Voto, cum quo in hoc passu assimilantur Sponsalia, putat non esse in potestate voventis obligare se ad culpam mortalem, vel venialem, sed ait id juxta materiæ qualitatem, vel gravitatem pensandum esse.

Sed etsi istud procedat, quando Voti materia levis est, ut sibi vovens imponere nequeat obligationem gravem, quòd talis voluntas ut fatua, & irrationabilis non acceptetur à Deo; non tamen locum habet, quando materia Voti est gravis, cum ad vitam ex communi DD, se vovens obligare possit sub levi: & merito; nam promissio est Lex privata, quam promittens sibi imponit. at Legislator potest sub veniali obligare in materia gravi, ergo &c.

Hinc judico cum *Sanch. l. 1. de Matr. D. 9. n. 6.* posse aliquem in Sponsalibus se velle adstringere ad solam culpam venialem, & tamen contrahere vera Sponsalia; quia promissio ita facta est vera promissio, cum adsit animus promittendi, & se obligandi; nec est de essentia, ut se obliget ad mortale.

Quæritur 6. an Sponsalitia promissio 35 semper debeat respicere personam certam, & determinatam? *By. affirmativè.* Ita *Gutier. de Matr. c. 16. n. 1. Sanch. l. 1. de Matr. D. 26. n. 1. Bonacin. de Sacram. q. 1. p. 3. n. 2. Pal. tr. 28. D. 1. p. 2. n. 7. König hic n. 14. Wiest. ibid. n. 22.* Ratio est; quia Sponsalia sunt via ad Matrimonium, & quædam istius inchoatio, ergo sicut Matrimonium contrahi non potest, nisi cum una, eaque certa, & determinata persona, ita nec Sponsalia. *Conf.* si Sponsalia, quæ certam, ac determinatam personam non respiciunt, essent vera Sponsalia, ex ijs nasceretur impedimentum publicæ honestatis; contrarium autem decisum est à Bonifacio VIII. *c. un. b. tit. in 6.* ubi statuitur, quòd ex incertis Sponsalibus hoc impedimentum non nascatur.

Ex

Ex quo sequitur, non contrahere vera, & perfecta Sponsalia, qui promittit se unam ex tribus sororibus ducturum, etsi istæ vicissim polliceantur, quod siquam ex ipsis elegerit, illa sit ipsi nuptura. König hic n. 14.

Dixi perfecta Sponsalia; nam imperfecta Sponsalia sic promittentes contrahunt; tenetur enim sic promittens vi talis promissionis unam ex tribus eligere, & vicissim electa in Matrimonium cum ipso ineundum consentire: quo facto, Sponsalia redduntur certa, & publicæ honestatis impedimentum inducent. Sanch. D. 26. cit. num. 6. Bosco de Matr. D. 11. n. 249. Wiest. hic n. 91. Wex. Ariadn. p. 5. tr. 2. p. 1. §. 2. n. 12. Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 3. n. 23.

36 Dub. 1. an ejusmodi promissio evadat certa, & verè Sponsalitia, si cum una trium Sororum superveniat copula carnalis? Certum est talem evasisse ante irrationem Matrimonij clandestini à Trid. factam: imò tunc præsumebantur non tantum contracta Sponsalia de futuro, sed initum ipsum Matrimonium; quia eo tempore copula ex maritali potius, quam fornicario affectu profecta præsumebatur. c. is qui fidem 30. hic.

Difficultas est, hodierno tempore post Tridentinum, & postquam hujusmodi Matrimonia præsumpta sublata sunt. Negativam defendunt Sanch. l. 1. de Matr. D. 26. n. 12. Barbof. in c. ex litteris 10. n. 7. in fin. & alij ab his cit. Rationem dant, quòd post memoratum Concilium affectus fornicarius ab ejusmodi copula excludi nequeat.

37 Sed melius dicitur per ejusmodi copulam Sponsalia antè incerta fieri certa, & vera Sponsalia. Ita Sylv. V. Matrimonium 2. n. 11. Coninck D. 21. dub. 2. n. 16. Rebell. de oblig. Just. l. 4. q. 4. n. 6. Perez D. 4. f. 5. n. 18. Wiest. hic n. 24. Ratio est; quia talis puella non aliter, quam sub spe suæ electionis ita determinandæ usum corporis concessisse, & deflorans exegisse censetur.

Neque obstat Argumentum sententiæ contrariæ; quia etsi nunc post Tridentinum affectus fornicarius ab ejusmodi copula excludi nequeat, tamen meritò præsumitur cum eo fuisse conjunctus animus unam eligendi, & cognitam cæteris præferendi. Ratio hujus præsumptionis est; quia unam ex tribus, ut n. 35. dixi, necessariò debet eligere, nullam autem amplius eligere potest ex duabus reliquis; quia cum his per copulam cum deflorata habitam contraxit affinitatem, conf. ad eas ducendas factus inhabilis est, ergo &c.

38 Dub. 2. an casu, quo Titius promissit se ex tribus Sororibus ducturum illam, quam earum pater ipsi daturus esset, & pater vicissim, filiabus consentientibus, spondit se unam ex illis daturum, si deinde

R. P. Schmalzgrueber. L. IV.

Titius unam ex illis carnaliter cognoscat, tenetur pater aliquam ex ipsis eidem tradere? R. hoc casu Patrem non obligari ad ullam ex ipsis dandam Titio. Ita Sanch. l. 1. de Matr. D. 26. n. 4. Perez D. 5. f. 4. n. 8. Bonacin. de Sacram. q. 1. p. 3. n. 5. König hic n. 15. Wiest. n. 25. Ratio est; quia si teneretur aliquam dare, teneretur vel dare cognitam, vel unam ex reliquis; non tenetur dare unam ex reliquis; quia cum his per copulam cum Sorore contraxit impedimentum affinitatis: non cognitam; quia ipater vi promissionis suæ poterat eligere, nec delictum Titij potuit ipsum hac facultate privare, ne delinquens ex delicto suo referat commodum, & pater innocens patiatur damnum. Addidi in responsione, Patrem non obligari ad ullam ex ipsis dandam; nam si Pater velit ei dare cognitam, tenetur Titius illam ducere: quia implere promissionem suam debet eo modo, quo potest; non autem potest aliter implere, quam ducendo cognitam, ergo &c.

Dub. 3. quid dicendum, quando Titius tribus puellis promissit se illam ex ipsis ducturum, quæ certum ei obsequium præstiterit, si hoc præstatur à duabus? R. distinguendo: Vel enim una illarum conditionem implevit prior, vel ambæ simul. Si primum, illa determinata censetur, quæ prius conditionem impleverit juxta triam Juris Regulam: Qui prior est tempore, potior est jure, quæ est 54. in 6. Si secundum, eligere Titius ex duabus, quæ conditionem implerunt, potest, quam vult; quia neutri illarum præ altera in specie, & absolute questum jus est, sed tantum indeterminate, & in omni promissione alternativa electio ad promissorem pertinet. Reg. in alternativis 70. in 6. König hic n. 14.

Quæritur 7. an ut promissio futuri Matrimonij obliget, necessarium sit, ut à promissario, sive eo, cui fit, sit acceptata? R. affirmativè. Colligitur arg. l. hujus editi 1. ff. de pact. & l. consensu 2. ff. de O. & A. juxta quos textus, ut contractu, & simplici etiam pacto obligatio inducatur, exigitur consensus mutuus, & conf. acceptatio promissarij. Matrimonium autem, & Sponsalia habent rationem Contractus. ergo nec promissio futuri Matrimonij obligat, nisi eidem accedat acceptatio promissarij.

Ex quo sequitur, hujusmodi promissionem, antequam illam pars altera acceptet, revocari à promittente posse; quia eo usque est simplex pollicitatio, quæ, antequam acceptetur, obligationem nullam inducit. Estque hoc verum, sive promissio hæc facta sit præsentè Titia, cui facta est sive illa absente, coram amicis, vel consanguineis, nisi isti mandatum acceperint ad Sponsalia nomine Titia contrahenda. Engl. hic §. 2. n. 10. Proceditque, ut laudatus Doctor l. cit. notat, licet promittens mandaverit, ut promissionem

B 2

nem

nem suam absenti Titia insinuent, ejusque consensum desuper requirant; nihilominus enim, antequam Titia promissionem sibi factam acceptet, revocare promittens eandem potest: & ratio est; quia consanguinei in hoc casu non sunt plus, quam Procuratores ad contrahendum cum Titia destinati, Procurator autem in causa matrimonij etiam in absentia revocari potest.

41 Dub. I. an ut promissio futuri Matrimonij Sponsalia inducat, sufficiat, eam à promissario acceptari sine repromissione? Affirmant Paludan. in 4. dist. 27. q. 1. art. 1. n. 4. Henric. l. 11. c. 13. n. 2. Vasq. D. 4. c. 3. Pont. l. 12. c. 4. n. 2. & probare hoc etiam videtur ratio; quia Titius promissionem Matrimonij sibi factam à Caja acceptare nequit, nisi Matrimonium cum ea ipse inire velit, igitur acceptans ejusmodi promissionem, etiam acceptat, & approbat Matrimonium futurum, & conf. illud virtualiter repromittit. Conf. à paritate cum Contractu Matrimoniali, in quo acceptatio Juris sibi traditi in corpus ad actus conjugales, necessariò etiam includit traditionem Juris in corpus suum ad ejusmodi actus; quia Matrimonium claudicare non potest, nec una pars obligari ad actus conjugales, quin etiam altera obligetur.

42 Sed verius est, Sponsalia non induci, aut perfici sola acceptatione promissionis Matrimonij, sed necessarium esse, ut ei accedat præterea repromissio. Ita Abb. in c. nome 5. de presump. n. 1. Felin. ibid. n. 19. Navar. Man. c. 22. n. 28. Sot. in 4. dist. 27. q. 2. Menoch. l. 3. presump. 42. n. 2. Gutier. de Matr. c. 5. n. 1. Sanch. l. 1. de Matr. D. 5. n. 12. Perez D. 1. f. 10. n. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 2. Pal. tr. 28. D. 1. p. 3. n. 3. Engl. hic §. 2. n. 3. §. 8. König n. 44. Wiest. n. 46. Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 3. n. 115. §. seqq. Ratio est; quia promissio Matrimonij cum aliquo incundi potest esse gratuita, & non repugnat, ut aliquis se obliget ad incundum cum alio Matrimonium, quin ad hoc obligetur promissarius, ut cum cit. advertit Schamb. hic n. 4. & probari potest à pari; nam ita obligare se aliquis potest ad equum suum vendendum alteri, vel cum ejus equo permutandum, quin vicissim iste ad eum emendum, aut permutationem admittendam sit obligatus. *Subsumo*; atqui promissio Sponsalitia nequit esse merè gratuita, & unam solum partem ligare, ut patet ex definitione Sponsalium n. 9. tradita, vi cujus Sponsalia sunt mentio, seu repromissio futurarum Nuptiarum: proinde non sufficit, ut una pars acceptet promissionem alterius, sed insuper requiritur, ut altera repromittat, sive se vicissim ad Matrimonium suo tempore contrahendum obliget, ergo &c.

43 Ex quo sequitur casu, quo Titius Berthæ promittit Matrimonium animo se ob-

ligandi hac sua promissione, si Bertha eam promissionem acceptet quidem, sed non vicissim Matrimonium eidem repromittat, hac promissione, & acceptatione obligationem Sponsalitam nullam contrahi, ut rectè Navar. Man. c. 22. n. 25. Henric. l. 11. c. 13. n. 2. Molin. tr. 2. D. 263. n. 11. Sanch. l. 1. de Matr. D. 5. n. 4. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 2. Engl. hic §. 2. n. 2. Pirh. n. 3. Schamb. n. 4. Wiest. n. 26. Ratio est; quia si obligatio Sponsalium induceretur, induceretur illa vel ex parte Titij, vel ex parte Berthæ: non ex parte Berthæ; quia hæc non voluit se obligare Titio, acceptando promissionem illius, sed hunc tantum obligatum sibi habere; actus autem agentium non operantur ultra intentionem illorum l. non omnis 19. pr. ff. de reb. credit. Non etiam ex parte Titij; quia hic non censetur aliam voluisse obligationem subire, quam contractus Sponsalitiij, & sub conditione, si etiam Bertha repromiserit Matrimonium. igitur cum Bertha vicissim non repromiserit, & se Titio obligarit, ex Titij promissione, utpote conditione non impleta, obligatio non confurgit.

Ex quo iterum deducitur, in casu dato Titium, usque dum Bertha repromittat, posse revocare suam promissionem, non obstante, quòd istam illa acceptaverit; quia adhuc est imperfecta promissio, utpote cum pendeat adhuc conditio, sub qua facta est. Excipitur, si Titius Berthæ tempus ad deliberandum dederit; tunc enim expectare debet ejusdem lapsum, nec revocare antea promissionem potest. Similiter revocare promissionem non potest, si hæc sit merè gratuita, & sine animo petendi, ut pars altera repromittat; nam per ejusmodi promissionem contrahitur ex parte promittentis obligatio absoluta, non quidem Sponsalitia (nam ista, ut dictum est, ex essentia sua est mutua) sed ad modum promissionis acceptatæ simplicis. Dixi ex parte promittentis; nam ex parte promissarii nulla oritur obligatio; & hinc iste etiam post acceptatam eam promissionem ad Matrimonium cum promittente contrahendum compelli nequit; quia tantum habuit promittentem sibi obligatum, ipse verò ex defectu repromissionis obligatus non fuit. Et hinc ex tali promissione etiam non nascitur impedimentum publicæ honestatis, sed Titius Berthæ, cui promissionem hujusmodi fecit, mortuâ contrahere Matrimonium cum sorore ipsius potest. Engl. hic §. 2. n. 3. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. p. 1. §. 2. n. 9. fin.

Ad Argumentum n. 41. à parte adversa allatum patet ex dictis, meram acceptationem promissionis factæ non habere vim virtualis repromissionis; quia potest Bertha promissionem Matrimonij sibi à Titio factam acceptare, nec tamen vicissim se obligare Titio. Ad Conf. negatur paritas inter con-

contractum Matrimonij, & promissionem illius; nam in contractu Matrimoniali, cum ille ex natura sua sit mutuus, traditio, & acceptatio Juris in corpus ad actus conjugales aliter dari non potest, nisi conjuncta sit vicissim cum traditione Juris in corpus suum, cum sine hac traditio Juris in corpus facta ab una tantummodo parte fornicaria sit. Non ita se habet promissio Matrimonij ineundi merè gratuita, & simplex; nam hæc, ut ostensum hæcenus est, dari, & acceptari potest, quin vicissim acceptans Matrimonium repromittat.

45 Dub. 2. an nullo casu acceptatio vim repromissionis habeat? *R.* id posse, & debere colligi ex circumstantijs; nam si in talibus circumstantijs detur promissio ab alio factæ acceptatio, ut inde præsumi possit animus repromittendi, talis acceptatio pro repromissione habebitur, & præsumetur contracta obligatio Sponsalitia. Et talis facta est, quando in præsentia amicorum, vel aliorum actum fuit de Sponsalibus hic, & nunc contrahendis; nam eo casu postquam una pars intentionem contrahendi Sponsalia sufficienter declaravit, & promissit Matrimonium, altera pars acceptando promissionem censetur Matrimonium virtualiter repromississe. *Engl. hic §. 2. num. 8.* Ratio est, quia promissio non censetur aliter acceptari, quam quatenus facta est. sed præcisè facta est cum intentione hic & nunc contrahendi Sponsalia. ergo hoc, & non alio modo censetur acceptata.

46 Dub. 3. utrum acceptatio ad inducendam obligationem ex parte promittentis requiratur etiam, quando promissio Matrimonij est merè gratuita? *Certum est* requiri, quando fit præsentis. Quando absentis fit, dubium moveri potest: & ratio dubitandi sumitur ex *c. veniens 5. qui Cleric. vel voc.* ubi Matrimonij promissio absentis facta pro valida habetur sine ulla mentione acceptationis. *Sed dicendum.* ante acceptationem promissionis in casu proposito obligationem non induci. Ita *Gloss. in c. veniens cit. V. promissit. Host. ibid. pr. Joan. Andr. n. 8. Abb. n. 7. & in c. 2. de despons. impub. n. 2. Alex. de Nevo in c. 2. cit. n. 3. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 263. n. 11. Sanch. l. 1. de Matr. D. 6. n. 24. & alij passim.* Ratio est; quia in materia Matrimonij, & alijs Ecclesiasticis, ubi Leges non sunt SS. Canonibus contrariæ, judicandum est secundum Leges *c. intelleximus 1. de nov. oper. nunt.* atqui SS. Canones in re ista non divertunt à Legibus, sed utroque Jure ad inducendam obligationem ex promissione acceptatio desideratur *c. Antigonus 1. & c. qualiter 3. de pact.* igitur promissio Matrimonij etiam gratuita ante acceptationem non obligabit, sed revocabilis erit. *Ad Rationem dubitandi,* ut rectè notant *Gloss. Host. Joan. Andr.* in casu *c. cit.* contractui nomine absentis in-

tervenit Procurator cum mandato speciali: quo casu consensus novus non requiritur, sed antiquus sufficit, modò interea revocatus non sit.

Quæritur 8. an promissio Sponsalitia 47 possit esse merè interna? *R.* negativè; sed debet signis externis exprimi. Ita communis cum *S. Thoma 2. 2. q. 88. art. 1. Ratio est;* quia dirigenda est ad alterum, à quo ipsa intelligi, acceptarique, & repromissio fieri debet. hoc autem fieri non potest nisi exprimat signum aliquo externo internus mentis consensus. ergo &c. Potest autem hoc fieri per verba non solum formalia, sed etiam virtualia, & quæcumque alia signa externa, quæ consensum in Matrimonium contrahendum sufficienter manifestant, ut clare sumitur ex *c. cum apud 23. & c. tue 23. b. tit.* Et procedit hoc etiam in ijs, qui loqui possunt; nam & hi, si alijs signis consensum suum declarent, validè contrahunt, *Pirh. hic n. 11. Schamb. ibid. n. 14.* Ratio est; quia substantia Matrimonialis, & Sponsalitiij Contractus consistit unice in consensu contrahentium, qui etiam sine verbis formalibus haberi potest.

Neque opus est consensum externum 48 poni ab ipso contrahente, sed hoc fieri potest etiam per internuntium, vel Procuratorem *c. fin. de Procurator. in 6.* quia Contractus Matrimonialis à Christo solum elevatus est ad rationem Sacramenti, de cætero non recedit à ratione Contractus Civilis, qualis antea contrahebatur à Sponsis. atqui antea de Jure Civili tam Matrimonium, quam Sponsalia contrahi poterunt per internuntium, & procuratorem *&c. l. fin. ff. b. tit.* ergo &c. Parum autem interest, quis continuatur hoc casu Procurator, mas, an foemina; nam etiam si Sponsalia à principalibus personis contrahenda desiderent virum, & foeminam, si tamen contrahantur à Procuratore, is potest esse foemina, vel masculus: quin & duæ foeminae, vel duo masculi ex parte utriusque principalis intervenire possunt, *Petr. de Ledesm. de Matrim. q. 42. art. 1. dub. 7. Sanch. l. 2. de Matr. D. 11. n. 15. Boff. de Matr. c. 3. §. 55. n. 277. Magnif. P. Schmier. de Sponsal. p. 1. c. 2. n. 82.* nec enim ex parte Procuratoris requiritur, ut ille sit capax juris, per suum ministerium acquirendi, sed tantum desideratur, ut ipse principalis, cujus ministrum agit, capacitatem illam habeat.

Dub. 7. qualia debeant esse verba, ut 49 his expressus censetur consensus Sponsalitijs? *R.* debent esse talia, quæ significant ipsam promissionem Matrimonij contrahendi. Unde promissio de Sponsalibus contrahendis, quamvis obliget ad Sponsalia contrahenda, & videatur esse promissio Matrimonij, saltem mediatè, nomen tamen Sponsalium non meretur, & ideo nec publicam honestatem, aliòsque effectus Spon-

salium proprios parit, sicut promissio venditionis non est venditio, neque titulum in alium transfert, Tusch. lit. s. concl. 402. n. 2. Covar. l. 4. p. 1. c. 4. pr. König bic n. 24.

§0 Ad dignoscendum, an verba, & alia signa posita promissionem. Sponsalitiâ significent, ex communi DD. sequentes ponuntur Regulæ. 1. intelligenda sunt secundum modum loquendi in Provincia tali receptum c. ex litteris 7. h. tit. l. semper 34. ff. de R. J. Covar. l. 3. var. c. 5. n. 1. Barbof. in c. ex litteris cit. n. 7. Pirh. bic n. 84. § 85. not. 3. Schambog. ibid. n. 16. Wiest. n. 47. 2. verba posterius promittentis, si significationem aliâs dubiam habeant, intelligenda sunt secundum verba promittentis prius, si hæc sint clara, Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. dub. 1. 3. si utrinque verba sint dubia, ex circumstantiis autem constet, quâ mente ea loquens protulerit, secundum hanc intelligi debent can. humane 11. caus. 22. q. 4. 4. imò verba, & signa, qualiacunque sint, per se non obligant, nisi, qui ijs sunt usi, revera consenserint in Sponsalia, quia hæc non verborum sonitus, sed consensus facit. Et hinc 5. quibuscunque signis, aut verbis quis usus sit, si tamen Judici probare possit, quòd alio, quàm Sponsalia contrahendi animo usus iisdem sit, in foro etiam externo non tenebitur, ut cum Sanch. Less. Gob. Pirh. rectè advertit P. Wiest. bic n. 49.

§1 Porro verborum formulæ diversæ à DD. afferuntur, quibus significari sponsalia de futuro possunt. Ex his aliquæ sunt certæ, quæ omnium iudicio contractum Sponsalitiû indicant, ut *Contraham tecum Matrimonium ducam te in conjugem, accipiam te in meam* &c. Aliæ verò sunt dubiæ, ut si quis Berthæ reprimenti dicat, *Accipio te in crastinum*. Rationem dubitandi facit verbum præsentis temporis *accipio*, ob quod Zoësius existimat non esse Sponsalia de futuro sed Matrimonium conditionatè initum, quod adveniente die crastina, tanquam impleta conditione, sine novo consensu fiat absolutum. Sed dicendum, in dubio censerentur tantum inita Sponsalia de futuro; quia licet *accipio* sit verbum præsentis temporis, per clausulam tamen *in crastinum* impeditur de præsentis effectus, & tantum ea proferens videtur se obligare ad Matrimonium contrahendum cras. Schamb. bic n. 20.

§2 Dub. 2. an Matrimoniale, an verò Sponsalitiû duntaxat contractum importent verba *Volo te habere in uxorem*? Hodie quando post Trid. sess. 24. c. 1. de reform. nullum Matrimonium contrahi potest sine Parocho, & testibus, atque ex generali Ecclesiæ ritu contrahentes conveniunt in ipsa Ecclesia, ut non Sponsalia de futuro, sed Matrimonium per verba categorica, interrogante Parocho, contrahant, vix

amplius controversiæ hujus videtur esse utilitas.

Controversia est de Jure antiquo, Refert Zoësius, quòd aliqui velint sub hac forma contineri Matrimonium. Rationem dant 1. propter verbum executionis, scilicet *Volo te in uxorem*, cui additus infinitivus *Habere* ponit perfectionem actûs. 2. Is, qui dicit, *Volo te in uxorem habere*, tacitè dicit, *Non volo tecum inire Sponsalia*, ergo ita dicendo init Matrimonium. 3. c. ex parte 9. h. tit. dicitur per eam formulam in initum esse Matrimonium.

Sed plerique in hoc conveniunt, §3 quòd decisio sit principaliter desumenda ex circumstantiis, & mente contrahentium, an scilicet voluerint contrahere Sponsalia, vel Matrimonium, juxta Regulas n. 50. datas.

Neque contrarium probant Argumenta opposita. Ad 1. qui dicit se velle emere, aut velle vendere, non potest censerentur eam rem jam emisse, aut vendidisse, cum promissio contractûs distet ab ipso contractu. Directè respondeo, esse infinitivus verbo executionis additus ponat perfectionem actûs, non tamen idcirco significatur præsens executio, sed potius futura, nisi aliud colligatur ex circumstantiis. Ad 2. Negatur Ant. quia dicit, *Ineo tecum Sponsalia, vi quorum te habebis postea uxorem*. Ad 3. in casu c. cit. proferentes ea verba addebant, *Ab hoc tempore te pro conjuge tenebo*, quæ verba addita faciunt futurum *Tenebo* referri ad præsens.

Dub. 3. an Sponsalia ineanantur per §4 verba, *Nullam ducam præter*, vel *nisi te*, aut alia his æquivalentia. Affirmant Ant. de Butrio in c. ex parte 9. h. tit. n. 10. Abb. ibid. n. 8. Rosell. V. Matrimonium 3. n. 4. Sylv. V. Matrimonium 2. q. 10. di. 4. Menoch. l. 3. præsumpt. 3. n. 8. & alij plures apud Sanch. l. 1. de Matrim. D. 19. n. 3. Fundantur 1. quia dictio *Nisi* (eandem vim, ac sententiam Barbof. Usufr. di. 279. n. 4. tribuit particulæ *præter*) ex sua natura semper contradicit præcedentibus, & propterea sicut, quando oratio affirmativa præcedit, ut cum dico, *Omnes currunt, nisi Petrus*, ipsa negat, ita quando præcedit Oratio negativa, ut cum dico, *Nemo currit, nisi Petrus*, ipsa affirmat juxta l. actione 4. C. de transact. & ibi Interpp. cum ergo in propositione, *Nullam ducam nisi*, vel *præter te* dictiones *Nisi*, & *Præter* præcedat oratio negativa, ipsæ affirmabunt, & cons. inducent obligationem Sponsalitiâ. 2. Quando Judæi inclamârunt Pilato, *Non habemus Regem, nisi Cæsarem*, sensus hic erat, *Cæsar est noster Rex, & non alius*. ergo quando Sempronius Berthæ dicit, *Non ducam aliam, nisi te*, sensus erit, *Te ducam, & non aliam*. 3. Si quis dicat, *Te ducam, non aliam*; vel *non aliam*,

aliam, sed te ducam, censetur contrahere vera Sponsalia, ut cum communi docent Sanch. D. 19. cit. n. 2. & Rosignol. de Sponsal. pren. 5. §. 17. n. 2. ergo etiam si quis pronuntiet formulam in quaestione allatam.

4. Qui dicit, Nullam duco, quam te, vel nisi te, censetur contrahere Sponsalia de praesenti. ergo qui dicit, Nullam ducam praeter, vel nisi te, censetur contrahere Sponsalia de futuro. 5. Ista formula est saltem dubia. atqui in dubio, sicut pro Matrimonio, ita & pro Sponsalibus pronuntiandum est, ergo &c.

Verum his non obstantibus, probabilius est non contrahi obligationem Sponsalitiarum absolutam. Ita Alex. de Nevo in c. 9. h. tit. n. 31. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 4. §. 1. n. 8. Henric. l. 11. c. 12. n. 7. Gurier. l. 1. qq. can. c. 21. n. 13. §. seq. Barth. de Ledelm. de Matr. dub. 9. Sanch. D. 19. cit. n. 5. Laym. l. 5. ir. 10. p. 1. c. 1. n. 2. coroll. 2. Rosign. §. 17. cit. n. 3. §. seq. Zes. hic n. 12. Engl. §. 2. n. 11. Schamb. n. 19. Wiest. n. 35. Reiffenstuel. n. 33. Magnif. P. Schmier p. 1. de sponsal. c. 3. n. 5. Ratio est; quia formula quaestionis est negativa, sicque promissionem futuri Matrimonij non tam refert, quam excludit. Et licet per adjectas particulas praeter, & nisi, tanquam exceptivas, limitetur antecedens negatio, attamen limitatio ista non est absoluta, sed resolvitur in conditionem, idemque significat, ac Non ducam uxorem, vel si aliquam duxero, te ducam. Idque de particula exceptiva Nisi deducitur ex l. quibus 40. §. quidam 2. ff. de condit. §. demonstr. ubi probatur responsum Labeonis, existimantis, in utroque casu Legatum sub conditione relictum esse, sive testator dixerit, Heres meus pecuniam, si mater mea morietur, dato; sive scripserit, Nisi mater mea morietur. Conf. quia in dubio, quando Jure aliquid dispositum non est, non facile inducenda est obligatio arg. l. Arianus 47. ff. de O. §. A. praesertim ad contrahenda Matrimonia, quae, cum coacta sunt, frequenter difficiles exitus habere solent c. requisivit 17. in fin. h. tit.

56 Addidi, Non contrahi obligationem Sponsalitiarum absolutam; nam conditionata illis verbis contrahitur, scilicet ducendi hanc, si aliquam ducere velit, vel disjunctivè hanc, vel nullam ducendi. Quod si tamen formula saepius memorata sic efferretur, Ducam uxorem, & nullam aliam, nisi te, per ea verba censerentur contracta Sponsalia pura, ita, ut ea proferens se censeatur obligare ad hanc ducendam, ut notat Zes. hic n. 1. & ratio est; quia per verba illa, Ducam uxorem, sublata est disjunctio hanc, vel nullam ducendi. Imò si ex conjecturis, & circumstantijs deprehendi possit, quòd Titius e. g. dum

Berthæ dixit, Nullam aliam ducam, nisi te, voluerit actu contrahere Sponsalia de futuro, censentur contracta absolute, non obstante ambiguitate formulæ, quippe cujus incertitudo per circumstantias tali casu sufficienter determinatur. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 4. n. 3. Sanch. l. 1. de matr. D. 19. n. 7. Rosignol. l. cit. n. 3. Engl. n. 11. cit. in fin. König n. 40. v. mihi videtur, Magnif. P. Schmier c. 3. cit. n. 19. quia juxta dictum S. Gregorij relatum c. secundo 41. de Appell. non intentio verbis, sed verba intentioni accommodari debent.

Neque aliud evincitur ex Argu-
57
mentis sententiæ oppositæ. Ad 1. dictio Nisi interdum, praesertim ad futurum tempus relata, conditionalis est, ut clarè patet tum ex l. quibus cit. tum arg. l. si sterilis 21. §. sed etsi 5. ff. de act. empt. quæ dicitur, si quis alteri fundum ita vendat, ex vendito actionem tum demum dari, si alteri vendiderit; & ex l. Titia 59. §. fin. ff. de manumiss. testam. ibi Onesiphore, nisi, h. e. si diligenter rationes reddideris, liber ne esto? Ad 2. Negatur Conf. Disparitas est, quia propositio Non habemus Regem, nisi Caesarem, est concepta de praesenti; propositio autem, Non ducam aliam, nisi te, est concepta de futuro. atqui, ut optimè cum alijs notat Magnif. P. Schmier c. 3. cit. n. 15. §. 16. particula exceptiva Nisi, vel Quam, quando apponitur promissioni de praesenti, continet affirmationem absolutam; si verò concepta est de futuro, parit affirmationem conditionatam tantum. Ad 3. iterum negatur Conf. Ratio discriminis est; quia Te ducam, vel sed te est affirmativa continens promissionem futuri Matrimonij cum certa persona; nec illa destruitur per annexam negationem, Non aliam, utpote quæ cadit super objectum diversum, nec vim conditionis, sed majoris explanationis habet. At propositio Non ducam aliam, nisi te, est negativa, & annexa particula exceptiva Nisi, cum vim conditionis habeat, non limitat negativam aliter, quam conditionatè, ut nempe eam pronuntians obligetur eam personam ducere, si ducere uxorem velit. Ad 4. patet ex haecenus dictis; discrimen enim inter utramque illam propositionem est, quòd ea, quæ in Ant. est posita, sit concepta de praesenti, & pariat affirmationem absolutam, ea verò, quæ in Conf. concepta sit de futuro, & contineat affirmationem conditionatam. Ad 5. in dubio de valore Sponsalium potius standum pro libertate est, ut declaravi supra n. 6.

Dub. 4. an sufficiens Sponsalium signum sit taciturnitas Sponsi, vel Sponsæ ad oblatas sibi nuptias? R. hic distinguendi sunt tres casus. 1. Quando Berthæ e. g. ad Matrimonij promissionem sibi

sibi à Titio factam tacet. 2. Quando tacet ad Sponsalia nomine ipsius contracta à parentibus. 3. Quando nomine ipsius Sponsalia contrahunt cognati ejusdem, fratres, aut tutores, & illa præfens non contradicit.

Ad 1. convenit inter DD. tenendam esse negativam; quia in ijs, quæ præjudicium afferre possunt, taciturnitas pro signo consensûs non habetur, nisi quando tacens, si dissentiat, loqui tenetur, ut *arg. l. filiusfamilias 8. §. invitus 1. ff. de Procurator. advertunt Dyn. in Reg. qui tacet 43. in 6. n. 3. Covar. præf. c. 15. n. 5. & deinde, Petr. Barbof. in l. que dotis 33. n. 153 § 164. ff. solut. Matr. August. Barbof. Usufr. axiom. 217. n. 3. Engl. hic §. 2. n. 8. König ibid. n. 44. §. sed negativam, Wiest. n. 39.*

59 Ad 2. triplex sententia DD. est. Nam 1. aliquid apud Gutier. *de Matr. c. 13. n. 1.* generaliter negant sufficere solam taciturnitatem, nisi alia signa interni consensûs in filiis accedant; tum quia tacens non censetur consentire, cum de obligatione suæ personæ, & gravi præjudicio agitur, secundum dicta *n. præc.* tum quia essentia Sponsalium consistit in vero, & naturali consensu ipsorum contrahentium *l. sufficit 5. & l. Sponsalia 11. ff. b. tit.* consensus autem ex taciturnitate non est verus, & naturalis, sed præsumptus tantum præsumptione Juris *c. un. §. fin. de despons. impub. in 6.*

2. Alij cum Joan. Andr. *in c. un. cit. n. 2. Franc. ibid. n. 4. Gutier. c. 13. cit. n. 11. Sanch. l. 1. de Matr. D. 23. à n. 6. Dian. p. 3. tr. 4. resol. 271. in fin. Magnif. P. Schmier p. 1. de Sponsal. c. 2. n. 53.* distinguendum putant, an Sponsalia nomine filiae à parentibus contrahantur, præfente filia, an ea absente, & ignorante. Si primum, concedunt ex taciturnitate ejusdem præfumi consensum in Sponsalia ob decisionem Bonifacij VIII, *c. un. cit.* Si secundum, ultra taciturnitatem alia signa requiri volunt, nisi textu ejusdem *cap.* ubi exigitur, ut postquam filij de parentum contractu notitiam adepti sunt, ipsi hujusmodi contractum tacite, vel expresse ratificaverint. Disparitatis rationem dant istam; quia dum filius præfens est, & intelligit, quid nomine suo à parentibus agatur, magis præsumitur reclamaturus, si interne non consentiret, quam dum est absens, ubi ordinariè non ita aperte advertit suum versari præjudicium, & facile credit, se adhuc reclamare posse, ubi ad Sponsam, vel amicos ejusdem pervenerit.

3. Communior sententia cum S. Thom. *in 4. dist. 27. q. 2. art. 2. ad 1. Paludan. ibid. q. 1. art. 1. concl. 1. n. 4. Sot. ad eandem dist. q. 2. art. 2. ad 1. Ancharan. in c. un. cit. §. fin. n. 3. Henriq. l. 11. de Matrim. c. 13. n. 5. Petr. à Ledesma. de*

Matrim. q. 43. art. 2. dub. ult. concl. 2. Rodriq. tom. 1. summi. edit. 2. c. 234. n. 4. Conink D. 21. dub. 3. n. 38. Pal. tr. 28. D. 1. p. 4. n. 14. Perez D. 4. sect. 6. n. 15. Pirh. tit. de Matrim. contract. contr. interd. Eccl. n. 5. not. 5. König hic n. 19. § 20. Wiest. ibid. n. 41. docet, utroque casu, sive filio, aut filia præfente, sive illa absente, ejus nomine parentes ipsius Sponsalia contrahant, ex sola taciturnitate præfumi consensum. Ratio est; quia in utroque casu filia, si non consentiat desponsationi suæ, ne parentum dicta, aut acta contemnere videatur, ubi intelligit factum, mentem suam explicare tenetur. igitur quando tacet, & factum sibi displicere non exprimit, præsumitur consentire juxta Reg. qui tacet 43. in 6.

Proceditque hoc tam de patre, quam de matre; quia *c. un. cit. §. fin.* non distinguit, neque ratio æqualitatis distinguere finit, eod quod affectus teneretur perinde, vel magis in matre, quam in patre reperitur. Sanch. *D. 23. cit. n. 9. Pal. tr. 28. D. 1. p. 4. n. 12. Engl. tit. de despons. impub. §. 2. n. 4. Passerin. in c. un. §. fin. cit. n. 24. Magnif. P. Schmier. c. 2. cit. n. 39.* Neque refert, an liberi illegitimi, an legitimi sint, sui, an emancipati; quia in *c. cit.* non fit discrimen, potiorque videtur hic esse consideratio naturalis, quam civilis, atqui ratio naturalis non minus pro illegitimis, & emancipatis pugnat, cum etiam in hos parentum amor præsumatur ingens. Sanch. *l. cit. n. 10. § 11. Gutier. de Matr. c. 13. n. 7. § 8. Engl. n. 4. cit. Magnif. P. Schmier n. 40.*

Dixi præfumi consensum; nam si liberi revera non consentiant, non inducetur obligatio Sponsalitia; quia Sponsalia requirunt consensum non qualemcumque, sed verum, & naturalem, qualis non est consensus præsumptus tantum, cum revera præsumptus consensus conjugii possit cum actuali dissensu interno, quem non audeant liberi explicare, absterriti metu reverentiali. Item potest contingere, ut liberi quidem consentiant acceptando promissionem sibi factam, sed absque repromissione; nam juxta Reg. 44. *in 6. is, qui tacet, non fatetur, sed nec urique negare videtur.* Quod si fiat, in foro interno, in quo creditur dicenti tam contra quam pro se, præsumptio hæc nullum habebit locum: imò nec in foro externo si puella dissensum probaverit, quod fieri per conjecturas, & præsumptiones alias, aut in earum defectum per juramentum poterit, Magnif. P. Schmier *n. 51.*

Argumenta primæ sententiæ *n. 59. 64* allata non multum urgent. Ad 1. etsi agatur de obligatione liberorum, tamen ex intentione parentum non tam de præjudicio, quam de utilitate tacentis agitur, si-

qui-

quidem paternus amor nihil in illis sinistra suspicari permittit. *Ad 2.* etsi concedendum omnino sit non fore Sponsalia, si liberi, quorum nomine contrahuntur, revera non consensissent, ut patet ex *n. præc.* in foro tamen externo absolute iudicabitur, & præsumetur adfuisse consensum, adeoque Sponsalia reipsa, & valide fuisse contracta, donec præsumptio hæc per contrarium probationem, aut præsumptionem fortiozem elidatur.

Ad 3. dubij *n. 58.* propositi membrum certum est, si fratres, cognati, Tutores &c. ad Sponsalia contrahenda instructi sint speciali mandato, ex taciturnitate præsumi consensum; cum enim Matrimonium per Procuratorem contrahi possit, contrahi etiam Sponsalia poterunt nomine puellæ præsentis, & tacentis. *Conf.* praxi Indiarum, & præsertim Americæ, in quarum pluribus Provincijs in Matrimoniali contractu verba consensum significantia proferuntur non ab ipsis contrahentibus, sed eorum nomine à loci Præfecto.

66. *Controversia est* de casu, quo cognati, tutores &c. non habent speciale mandatum. *Gloss.* in *c. un. V. Sponsalia de despons. impuber.* *Hofst.* in *c. littere 1. de Matr. contract. contr. inter dict. Eccl.* Ancharan. *ibi n. 2.* *Rodriq. tom. 1. Summ. edit. 2. c. 234. n. 4.* *Pont. l. 2. c. 14. n. 17.* & alij, præsertim antiquiores, putant etiam hoc casu taciturnitate puellæ induci Sponsalia: quod quidam extendunt etiam ad extraneos, cum moderamine tamen, & distinguendo inter forum externum, & internum; nam ut in foro externo censentur contracta Sponsalia, putant satis esse, quicumque respondeat, in foro interno autem minime, nisi tutores, aut cognati sint, ut videre est apud *Sanch. l. 1. D. 23. n. 6.* *Nituntur 1. textu c. littere cit.* ubi referuntur Sponsalia, à fratre contracta pro sorore tacente, & consentiente. *2. c. ex parte 14. de restit. spoliat.* dicuntur contracta nomine neptis à patruo. *3.* si à parentibus contracta sint Sponsalia, taciturnitas pro consensu habetur, quia parentes liberos suos naturaliter valde diligunt, & propterea optime ipsis consulere præsumuntur, idem autem præsumi potest de fratribus, cognatis, tutoribus &c.

Sed melius negativam defendunt *67.* *Paludan. 4. dist. 27. q. 1. art. 1. concl. 1. n. 4. & q. 2. art. 3. concl. 4. n. 19. § 20.* *Covar. de sponsal. p. 1. c. 4. pr. n. 4.* *Gutierrez. c. 13. de Matr. n. 2.* *Sanch. D. 23. cit. n. 7.* *Pal. tr. 28. D. 1. p. 4. n. 17.* *Barb. in c. littere cit. n. 3.* *Engl. tit. de despons. impub. §. 2. n. 21.* *Pirh. tit. de Matr. contract. contr. interdicit. Eccl. n. 5. not. 5.* *Schamb. hic n. 14.* *König ibid. n. 21.* *Wiest. n. 43.* *Magnif. P. Schmier. de Sponsal. p. 1. c. 2. n. 75.* *Ratio est;* quia *R. P. S. bmalzgruber L. IV.*

contractus Matrimonij, & Sponsalium de Jure naturali, & Divino ita personalis est, ut nemo, etiam pater, eo Jure præstare consensum possit pro filio, nisi speciale ab eo mandatum habeat. igitur dum parentum consensus, junctus cum taciturnitate filij, Sponsalia præsumpta facit, id habetur ex dispositione, & præsumptione Juris positivi tantum per *c. un. cit.* quæ cum sit restrictiva Juris naturalis, ultra casum in Jure expressum extendi non debet. extendere autem, si procederet etiam in fratribus, cognatis, tutoribus; quia *c. cit.* solorum parentum meminit. ergo &c.

Ex quo sequitur, licet fortasse pupillus, aut soror reipsa complacentiam, & internum consensum sponsalia contrahendi, seque obligandi habeat, dum tutor, vel frater ejus nomine contrahit, inde tamen Sponsalitiæ obligationem neque pro foro interno, & conscientie ullam exurgere, ut bene advertit. *König hic n. 21. fin.* *Ratio est;* quia ut *n. præc.* ostensum est, ex Juris dispositione verba solorum parentum, non verò tutoris, vel alterius quomodocunque juncti consensum internum in Sponsalitiæ obligationem significant. igitur etsi pupillus, vel soror ad promissionem tutoris, vel fratris tacuerit, non tamen censetur hoc ipso promisisse Matrimonium; vel si illud interne promissit, hæc tamen promissio, quia signo idoneo ab ipso promittente expressa non est, & ideo ab altera parte acceptari non potuit, obligatoria nullatenus erit.

Neque vim aliquam habent Argumenta opposita. *Ad 1.* in casu *c. littere cit.* soror præsens non tacuit, sed ut textus habet, consensit, & quidem expressè; nam hoc agebatur, ut mediante fratre tanquam per Procuratorem Sponsalia contraherentur secundum *Gloss. ibid. V. præsentis.* *Ad 2.* ex textu satis colligitur Sponsalia à patruo in casu ejus *can.* vel nulla fuisse contracta, vel si contracta sunt, fuisse invalida. *Ad 3.* ut minor est cognatorum amor, quam parentum, ita etiam minus studium ac cura providendi sororibus & cognatis; cons. etiam non est eadem ratio taciturnitatem pro consensu interpretandi.

Dub. 5. an sufficiens Sponsalitiæ promissionis signum sit anuli traditio, & receptio, sive, ut vocari solet, *nubarratio.* *n.* ex se est insufficientis; quia ex alijs etiam amoris inhonesti causis, fieri potest ut rectè observant *Abb. in c. fin. de despons. impub. n. 7.* *Menoch. l. 3. præsumpt. 2. à n. 1.* *Mascard. de probat. concl. 1024. n. 2.* *§ seq. Sanchez. l. 1. de Matr. D. 22. n. 1.* *König hic n. 40. §. quod attinet.* Unde, ut contracta obligatio

nis Sponsalitiæ indicium præbeat, alia ad-
minicula debent accedere.

71 Talia sunt 1. si consuetudo loci sit,
ut anuli traditio significet Sponsalia; cen-
sebitur enim facta secundum loci consuetu-
dinem. 2. si verba unius, quibus ani-
mum Sponsalia contrahendi expressit,
præcesserint, & post hæc sequatur immis-
sio anuli, & traditio; quia tacens con-
sentit facto ipso, dum anulum recipit. 3.
quando traditio, & receptio anuli facta
est in ipso tractatu, inter Sponfos, eorū-
ve parentes, & amicos instituto de Matri-
monio ineundo. Quare hac in re cir-
cumstantiæ ejusmodi attendi debent.

72 Porro quod de traditione anuli &
ejus receptione dictum est, etiam dicen-
dum de manu porrectione, missione
jocalium &c. quia talia signa præsumuntur
exhiberi, & acceptari ea intentione, quã
proferuntur, & acceptantur verba in tali
tractatu, aut discursu arg. l. *semper* 33. ff.
de R. J. Sanch. D. 22. cit. à n. 2. Pal. tr.
28. D. 1. p. 4. n. 10. Dicaill. D. 1. de Matr.
dub. 8. n. 147. Pirh. hic n. 8. Engl. §. 2. n. 8.
König n. 40. Wiest. n. 38. Magnif. P.
Schmier p. 1. de Sponsal. c. 3. n. 84. & alij
apud istos.

73 Queritur 9. an promissio Matri-
monij ineundi possit esse clandestina? Tri-
plex est sententia. Prima vult Spon-
salia clandestina esse invalida. Ita Albornoz.
tr. de art. contract. l. 4. tit. 1. Matienz. in
Rubr. tit. 1. gloss. 1. n. 45. pr. §. n. 50. tr.
fin. l. 5. nov. collect. reg. Segura D. rect.
Jud. Eccl. p. 2. c. 15. à n. 6. apud Gutier. c. 4.
de Matr. n. 1. Secunda concedit quidem
ea esse valida, negat autem licitè sic iniri.
Ita Host. *in c. fin. de clandest. despons. V.*
contrabenda, Joan. Andr. ibid. n. 4. An-
char. n. 17. Abb. n. 6. Alex. de Nevo n.
15. Angel. V. clandestinum n. 3. Sylv. V.
Matrimonium 6. q. 7. dict. 5. §. 6. Armill.
V. Sponsalia n. 14. Cajet. in Summ. V. eod. &
videtur istud etiam probari posse ex l. *Ora-*
tio 16. ff. *h. tit.* ubi ex mente Modestini
Icti prohibitis nuptijs etiam Sponsalia pro-
hibita censentur, atqui Matrimonium clan-
destinum prohibitum est, imò Jure novo
Trid. nullum, ergo &c.

74 Sed hoc non obstante, dicendum,
Sponsalia clandestinè inita, & valida, & li-
cita esse. Ita Petr. de Ledesm. *de Matr. q.*
45. art. 5. circa 2. punct. dub. 4. Gutier. c.
4. cit. à n. 1. Sanch. l. 1. de Matr. D. 12.
n. 2. §. D. 13. n. 2. Rebell. de oblig. Just. l.
4. sect. 3. n. 56. Pont. l. 12. c. 5. n. 6. Pe-
rez. D. 5. sect. 2. n. 2. Vall. hic §. 2. n. 3. v.
alium Engl. §. 2. n. 6. Pirh. n. 26. Schamb.
n. 20. Wiest. n. 50. Wex Ariadn. p. 5.
tr. 2. p. 1. §. 5. n. 10. Ratio est, quia
Sponsalia clandestina nullo Jure sunt irri-
tata, aut prohibita. Interim tamen, ut
bene advertit Engl. *l. cit.* ad futuram pro-

bationem pro casu; quo fortè alterutra
pars Sponsalia negare vellet, utique con-
sultum erit vel testes adhibere, vel scrip-
turam desuper conficere. Nunquam au-
tem consultum videtur esse, ut contractui
Sponsalium de futuro cum ceteris testibus
adfit Parochus, ob periculum, ne fortè
Sponsi, omisis Sponsalibus de futuro, &
denuntiationibus, contrahant Sponsalia de
præsenti, & ipsum Matrimonium. Wex
Ariadn. l. cit. n. 12. tamen monet, circa
hoc consulenda Statuta Diocesana; nam
in aliquibus Diocesisbus coram Parocho
fieri Sponsalia solent.

Neque contrarium probat Argu-
mentum Adversariorum; quia l. *Oratio cit.*
ut *ibid.* notat Brunnem. *n. 2.* solum procedit,
quando eadem est ratio Sponsalium,
& Matrimonij, atqui in proposito casu non
est eadem ratio: quia Matrimonium clan-
destinum à Trid. prohibitum, & irritatum
est ob incommoda, quæ secum trahunt;
hæc autem tam gravia, & tam frequentia
post se non trahunt Sponsalia de futuro
clandestina. igitur cum Decretum hoc Syn-
odale correctorium sit Juris antiqui, à
Matrimonio ad Sponsalia extendi non de-
bet, quod etiam declaravit S. Congr. Card.
Trid. Interpp. apud Rebell. sect. 3. cit. n. 49.
& Perez *sect. 3. n. 6.*

Dices: *justa Reg. cum quid 39. in 6. 7. 6*
cum quid prohibetur, prohibentur omnia,
que sequuntur ex illo; & quod prohibitum
est in termino, etiam prohibitum in via
censetur. Menoch. *adipisc. remed. 4. n.*
816. & Mascard. de probat. concl. 102. n. 1.
atqui Sponsalia sunt via ad Matrimonium,
ergo cum Matrimonium clandestinum pro-
hibitum sit, etiam Sponsalia de futuro clan-
destina prohibita censentur. *v.* Spon-
salia sunt quidem via ad Matrimonium,
non tamen Sponsalia clandestina sunt via ad
Matrimonium clandestinum; quia etsi illa
clandestinè sint celebrata, Matrimonium ta-
men postea adhuc celebrari in facie Eccle-
siæ potest.

Dub. 1. quomodo probeatur contra-
ctus Sponsalium de futuro? *re.* probari
potest non solum per testes, & scripturam
authenticam desuper confectam; sed etiam
per Epistolam confessatam; quia hæc con-
trà scribentem plene probat; ut dictum est
Libr. 2. Tit. 22. n. 77. ergo etiam plene
probat Sponsalia. *Proceditque hoc,*
tamen talis Epistola careat die, loco, Con-
sule, inscriptione, subscriptione. *Rot. p. 2.*
recent. decis. 772. n. 9. An eundem contra-
ctum probent etiam Litteræ amatoriaræ, in
quibus scribens puellam blanda oratione
Sponsam salutaverit, controversa est. Af-
firmant nonnulli argumento ducto à simili,
quòd Dominus, si apud acta Servum filium
nominaverit, eum liberum faciat l. *un. §.*
similique 10. C. de Latin. libert. tollend.

Sed

78 Sed etfi tales Litteræ præfumptionem aliquam gignant, si personæ fuerint æqualis conditionis *can. dicat 9. caus. 32. q. 4.* & coadjuvent probationem Sponsalium ac Matrimonij, *Rot. decis. 772. cit. n. 8.* solæ tamen leviores sunt, quam ut in re tam gravi plenam probationem inducant: & sicut si in Litteris ad ancillam datis eam forem quispiam appellaverit, id non efficitur, eam veram sororem ipsius esse *l. non Epistolis 13. C. de Probat.* ita nec fit Sponsa illa, quam procus Sponsam in Epistola sua salutavit.

Neque obstat textus *l. m. §. similique* in contrarium allegatus; quia ibi non dicitur, quod Servus, quem Dominus filium nuncupavit, hoc modo jus filij accipiat (nam hoc expressè negatur *§. fin. Inst. de adopt.*) sed asseritur duntaxat sic nuncupatum libertatem consequi: quod ob singularem libertatis favorem est constitutum.

§. II.

De Effectu Sponsalium.

SUMMARIUM.

80. Qualis obligatio oriatur ex Sponsalibus validis?
 81. An gravis?
 82. 83. An ea oriatur etiam ex promissione Matrimonij gratuita acceptata?
 84. 85. An fornicatio Sponsi, aut Sponse advesetur Justitiæ?
 86. 87. Et sit circumstantia necessariò aperienda in Confessione?
 88. An sit Adulterium?
 89. 90. 91. Quando Sponsalia implenda sint?
 92. 93. 94. 95. An ad instantiam unius Sponsorum pars altera ad impletionem compelli pœnis Ecclesiasticis possit?
 96. Quid sit impedimentum publicæ Honestatis?
 97. Ratio illius introducti.
 98. 99. Unde oriatur?
 100. Quousque se extendat?
 101. Quil requiratur, ut inducatur per Matrimonium ratum?
 102. An inducatur etiam per Matrimonium invalidum ratione clandestinitatis?

Dub. 2. an si contingat, ut in solenni Sponsalium contractu interfit etiam Parochus, & partes in illius, & aliorum præsentia bey dem Handstreich utantur verbis de præsentu, dicentes, *Ego te accipio in uxorem, & Ego te in maritum*, cenferi debeat Matrimonium initum? R. negativè; quia præsumi non debet eos voluisse id cum peccato contrahere. Posito, quod habeant intentionem contrahendi, ea non sufficeret; quia hanc intentionem suam debuissent intimare Parocho, & testibus, aliàs isti testificabuntur solum de contractu Sponsalium de futuro, ad quem celebrandum sunt convocati. Quodsi autem intimatio sufficiens facta esset, esset Matrimonium, sed illicitè contractum, & contrahentes puniri possent *c. fin. de clandest. despons.* Et hanc ob causam *n. 74.* monui, non esse consultum, ut contractui Sponsalium de futuro interveniat Parochus.

103. Ex quibus Sponsalibus inducatur hoc Impedimentum?
 104. 105. 106. An etiam ex Sponsalibus fictis, aut ob aliud impedimentum occultum invalidis?
 107. Utrum nascatur ex Sponsalibus incertis?
 108. Aut conditionatis?
 109. 110. 111. An superveniens Sponsalibus prius initis ea tollat?
 112. 113. 114. An impedimentum hoc sit perpetuum?
 115. 116. 117. Quis sit effectus Sponsalium, quando post ea contracta sequitur copula carnalis Sponsi cum Sponsa?
 118. An hujusmodi præsumpta Matrimonia habeant defacto locum etiam nostris temporibus?
 119. An Jure antiquo præsumatur etiam Matrimonium, quando copula solum est attentata?

Effectus Sponsalium triplex refertur. Primus est Obligatio inde orta. Alter Justitiæ publicæ honestatis. Tertius, qui locum maximè habet Jure antiquo, & ubi Tridentinum quoad reformationem Matrimonij non est receptum, est ipsum Matrimonium, quod contractum præsumitur casu, quo post Sponsalia de futuro inita sequitur copula carnalis Sponsi cum Sponsa. 80. Queritur I. qualis obligatio nascatur ex Sponsalibus validè initis? R. hæc Jure Civili minis fortis est, quam quæ Jure Canonico inducta est; nam Jure Civili is, R. P. Schmalzgrueber L. IV.

qui Sponsalibus obligatus est, permittitur conditioni renuntiare, & postea contrahere cum alia *l. alij 1. C. h. tit.* Si verò absque renuntiatione prævia Sponsa alij nupserit, aut aliam Sponsus duxerit, notatur infamià *l. quid ergo 13. §. item si 3. ff. de his, qui not. infam.* Canonico Jure, & quo hodie in Sponsalibus, & Matrimonio utimur, ex Sponsalibus validè initis cum una nascitur impedimentum, non quidem dirimens, sed impediens, ne licitè contrahere Matrimonium cum alia possit, qui uni per Sponsalia est obligatus. Procedit-
 C 2 que